

Luonnonvara- ja
biotalouden
tutkimus 35/2017

METSO-tilannekatsaus 2016

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma 2008–2025

Susanna Anttila, Terhi Koskela, Kimmo Syrjänen ja Saija Kuusela (toim.)

Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 35/2017

METSO-tilannekatsaus 2016

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma 2008–2025

Susanna Anttila, Terhi Koskela, Kimmo Syrjänen ja Saija Kuusela (toim.)

Luonnonvarakeskus, Helsinki 2017

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Anttila, S., Koskela, T., Syrjänen, K. & Kuusela, S. (toim.) 2017. METSO-tilannekatsaus 2016. Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma 2008–2025. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 35/2017. Helsinki. 30 s.

ISBN: 978-952-326-416-8 (Painettu)

ISBN: 978-952-326-417-5 (Verkkajulkaisu)

ISSN 2342-7647 (Painettu)

ISSN 2342-7639 (Verkkajulkaisu)

URN: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-417-5>

Copyright: Luonnonvarakeskus (Luke)

Toimittajat: Susanna Anttila, Terhi Koskela, Kimmo Syrjänen ja Saija Kuusela

Julkaisija ja kustantaja: Luonnonvarakeskus (Luke), Helsinki 2017

Julkaisuvuosi: 2017

Kannen kuva: Kimmo Syrjänen, Suomen ympäristökeskus

Painopaikka ja julkaisumyynti: Juvenes Print, <http://luke.juvenesprint.fi>

Tiivistelmä

Susanna Anttila¹⁾, Terhi Koskela²⁾, Kimmo Syrjänen¹⁾ ja Saija Kuusela¹⁾ (toim.)

¹⁾ Suomen ympäristökeskus, PL 140, 00251 Helsinki

²⁾ Luonnonvarakeskus, Vuorimiehentie 2, 02150 Espoo

Vuosi 2016 oli Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman (METSO) yhdeksäs toimintavuosi. Tilannekatsaus esittelee ohjelman tuloksia ja etenemistä vuoden 2016 aikana sekä kuvaa lyhyesti vuoden 2017 toimintaa ja suunnitelmia.

Vuonna 2016 Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY-keskukset) perustivat METSO-ohjelmassa uusia luonnonsuojelulain mukaisia pysyviä ja määräaikaista suojelualueita sekä hankkivat alueita valtiolle luonnonsuojeluun yhteensä 5 305 hehtaaria. ELY-keskukset toteuttivat vuosina 2008–2016 METSO-ohjelmaa yhteensä 48 153 hehtaarin alalla. Suomen metsäkeskus solmi ympäristötukisopimuksia vuonna 2016 yhteensä 2 431 hehtaarille. Vuosina 2008–2016 ympäristötukisopimuksia on tehty yhteensä 36 536 hehtaarille. METSO-ohjelmaa toteuttavia luonnonhoitohankkeita on tehty vuosina 2008–2016 yhteensä 4 600 hehtaarilla. Vuonna 2016 luonnonhoitohankkeiden toteutuspinna-ala METSO-elinympäristöissä oli 335 hehtaaria.

Metsähallitus ennallisti ja toteutti luonnonhoitoa valtion suojelualueilla yhteensä 3 279 hehtaarilla vuonna 2016. Metsähallitus toteutti valtion alueilla vuosina 2008–2016 ennallistamis- ja luonnonhoitotoimia 19 009 hehtaarin alalla. Yksityisillä suojelualueilla ennallistamis- ja luonnonhoitotoimia toteutettiin vuosina 2008–2016 yhteensä 1 579 hehtaarilla, tästä 89 hehtaaria vuonna 2016.

Suojelulle asetetusta METSON kokonaistavoitteesta (96 000 ha) on tähän mennessä toteutettu noin 64 prosenttia. Toteutukseen lasketaan ELY-keskusten METSO-toteutus vuosina 2008–2016 (48 153 ha) sekä Metsähallituksen 13 000 hehtaarin valtion maiden METSO-suojelu vuonna 2014. Ympäristötukisopimuksilla ja luonnonhoitohankkeilla on puolestaan toteutettu yhteensä 50 prosenttia (41 136 ha) niille METSO-ohjelmassa asetetusta kokonaistavoitteesta (82 000 ha).

Vuonna 2016 oli käynnissä kaksi valtakunnallista luonnonhoidon kehittämishanketta ja viisi yhteistoimintaverkostoa. Lisäksi käynnissä oli useita tutkimushankkeita: Luonnonvarakeskuksen (Luke) METSO-tutkimushankkeet, Puutteellisesti tunnettujen ja uhanalaisten metsälajien tutkimusohjelman (PUTTE) hankkeet sekä yksi maa- ja metsätalousministeriön yhteistutkimushanke. Uudistettu metsien suojelualuetilasto julkaistiin syyskuussa 2016 Luonnonvarakeskuksen tilastojen verkkopalvelussa: <http://stat.luke.fi/metsien-suojelu>. Viestinnän osalta vuonna 2016 keskityttiin metsonpolku.fi -sivuston uudistamiseen. Lisäksi sidosryhmät viestivät aktiivisesti METSOsta ja vetosivat ohjelman lisärahoituksen puolesta.

Vuonna 2017 METSON toteutuksessa huomioidaan ympäristöministeriön laatimat kohdentamisen periaatteet. Toteutuksen painopisteenä on eteläisin Suomi. Siirtyvät määrärahat ja eduskunnan myöntämä kahden miljoonan euron lisärahoitus, erilaiset viestintätoimet ja METSON hankkeet helpottavat ja tukevat METSON toteutusta. Hallitus päätti puolivälitarkastelussa huhtikuussa 2017 vahvistaa metsäluonnon monimuotoisuuden suojelua lisäämällä viiden miljoonan euron vuosittaisen panostuksen METSO-ohjelman toimeenpanoon. Tästä kolme miljoonaa euroa kohdistuu ympäristöministeriön hallinnonalalle ja kaksi miljoonaa euroa maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle.

Asiasanat: monimuotoisuus, luonnonsuojelu -- metsät, metsänomistajat, toimintaohjelmat

Sisällys

1. Johdanto	5
2. METSO:n toteutus vuonna 2016	6
2.1. Suojelualueverkoston kehittäminen	7
2.1.1. Suojelun kohdentaminen ELY-keskusten METSO-toteutuksessa	10
2.2. Luonnonarvojen tuki yksityismetsissä	12
2.3. Metsähallituksen METSO-toteutus	16
2.3.1. Elinympäristöjen ennallistaminen ja luonnonhoito luonnonsuojelualueilla	16
2.3.2. Luontotyyppi- ja lajistoinventoinnit luonnonsuojelualueilla	16
2.3.3. Luonnonhoitotoimet valtion talousmetsissä	17
2.3.4. Luonnonsuojelun tietojärjestelmien kehittäminen	17
3. Metsien suojelualue- ja METSO-tilastointi	19
4. METSO-tutkimus ja kehittäminen	20
4.1. Valtakunnalliset luonnonhoidon kehittämishankkeet	20
4.2. METSO-yhteistoimintaverkostot	20
4.3. Putte-ohjelma	21
4.4. Zonation ja METSO	21
4.5. Luken METSO-tutkimus	22
4.6. Tieto ja vuorovaikutus monimuotoisuuden turvaamisessa (TIKO-hanke)	22
5. METSO-viestintä	24
6. METSO vuonna 2017	26
7. Viitteet	29
8. Liite	30

1. Johdanto

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma METSON (2008–2025) tavoitteena on pysäyttää metsäisten luontotyyppien ja metsälajien taantuminen ja vakiinnuttaa luonnon monimuotoisuuden suotuisa kehitys. Ohjelma perustuu valtioneuvoston periaatepäätökseen, joka sisältää 14 toimenpidettä metsien monimuotoisuuden turvaamiseksi ([Valtioneuvoston periaatepäätös... 2014](#)). METSO-ohjelman toimenpiteillä kehitetään suojelualueverkostoa ja edistetään talousmetsien luonnonhoitoa. Lisäksi tuotetaan suojelutoimien kohdentamisessa ja kehittämässä tarvittavaa tutkimustietoa sekä edistetään monimuotoisuuden turvaamista erilaisten kehittämishankkeiden kautta. METSO-ohjelman kaikki toimenpiteet ovat metsänomistajalle vapaaehtoisia. METSO-ohjelman kautta metsänomistajat voivat osallistua luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen omista lähtökohdistaan. Lisätietoa METSOsta löytyy ohjelman verkkosivuilta (www.metsonpolku.fi).

METSON toteutuksesta vastaavat ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö. Alueellisisina viranomaisina toimivat Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY-keskukset) ja Suomen metsäkeskus. ELY-keskuksissa METSO-ohjelman toteutuskeinoja ovat luonnonsuojelulakiin (1996/1096) perustuvat keinot: yksityisen suojelualan perustaminen, kohteen hankkiminen valtiolle suojelualueeksi tai kohteen rauhoittaminen enintään 20 vuoden määräajaksi. Suomen metsäkeskuksessa METSO-ohjelmaa toteutetaan kestävän metsätalouden määräaikaisen rahoituslain (2015/34, jäljempänä kemera) kymmenvuotisilla ympäristötukisopimuksilla ja metsäluonnon hoitohankkeilla. Myös mm. metsänhoitoyhdistykset tai muut yhteistyötahot voivat metsänomistajan näin halutessa välittää METSO-kohdetarjouksia Suomen metsäkeskukseen tai ELY-keskuksiin. Valtion omistamissa metsissä sekä luonnonsuojelualueilla METSO-ohjelmaa toteuttavat Metsähallituksen luontopalvelut ja Metsähallitus Metsätalous Oy.

Yksi METSO-ohjelman neljästätoista toimenpiteestä on ohjelman seuranta ja arviointi. Seuranan yhtenä tehtävänä on koota METSO-ohjelman toiminnasta vuosittain tilannekatsaus. Tässä vuoden 2016 katsauksessa esitetään tiiviisti tärkeimmät tulokset METSO-ohjelman yhdeksänneistä toteutusvuodesta. Aiempien vuosien tilannekatsaukset sekä ohjelman väliarviointit löytyvät METSO-ohjelman verkkosivulta. METSO-ohjelman seuranta toteuttavat Luonnonvarakeskus (Luke) ja Suomen ympäristökeskus (SYKE) yhteistyössä.

ELY-keskuksissa vuodelle 2016 asetettu METSO-ohjelman toteutustavoite ylitettiin. Suomen metsäkeskuksessa purettiin vuonna 2016 edelleen tietojärjestelmä uudistuksen edellisvuonna aiheuttamaa ympäristötukihakemusruuhkaa. Osa vuoden 2016 määrärahasta jäi hakemusruuhkan ja luonnonhoitohankkeiden viivästyneiden tilitysten vuoksi käyttämättä, mutta siirtyi käytettäväksi vuonna 2017. Kummankin toteuttajaorganisaation toimintaa tulee tulevina vuosina rajoittamaan METSO-ohjelman vähentyvä rahoitus. Aiemmilta vuosilta säästynyt ja siirtyvä määräraha loivensi METSO-rahoituksen pudotusta ELY-keskuksissa vuonna 2016, jolloin käytettävissä oli noin 23 miljoonaa euroa. Vuonna 2017 ELY-keskuksilla on käytettävissä METSO-ohjelmaan noin 18 miljoonaa euroa ja vuosina 2018–2019 arviolta noin 15–17 miljoonaa euroa vuosittain. Suomen metsäkeskuksessa METSO-rahoitusta oli vuonna 2016 käytettävissä noin 5,8 miljoonaa euroa. Vuonna 2017 rahoitusta on käytettävissä 4,6 miljoonaa euroa ja vuosina 2018–2019 käytettävissä tulee olemaan noin viisi miljoonaa euroa vuosittain. Myös kunnat ja seurakunnat voivat edelleen osallistua METSO-ohjelmaan suojelemalla METSON luonnontieteelliset valintaperusteet täyttäviä kohteita perustamalla yksityisen suojelualan tai myymällä alueen valtiolle.

Kiitämme kaikkia raporttiin tietoja ja tekstejä tuottaneita henkilöitä ja tahoja: Ville Schildt ja Iina Bister, maa- ja metsätalousministeriö, Päivi Gummerus-Rautiainen, Mikko Kuusinen ja Jussi Palmén, ympäristöministeriö, Panu Kuokkanen, Jussi Päivinen, Marja Hokkanen ja Markku Vickholm, Metsähallitus luontopalvelut, Maarit Kaukonen, Metsähallitus Metsätalous Oy, Riikka Paloniemi ja Ninni Mikkonen, Suomen ympäristökeskus sekä Matti Seppälä ja Jarmo Uimonen, Suomen metsäkeskus.

2. METSO:n toteutus vuonna 2016

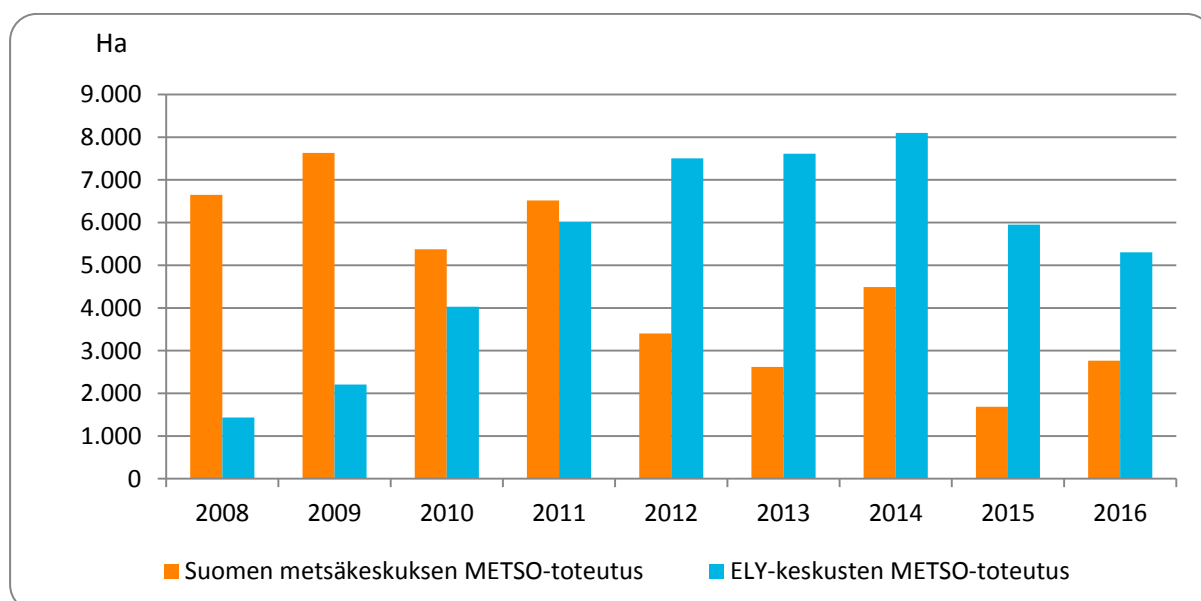
Vuoden 2016 loppuun mennessä METSOssa on saavutettu 64 prosenttia luonnonsuojelualueverkoston kehittämiseksi valtioneuvoston periaatepäätöksessä asetetusta 96 000 hehtaarin tavoitteesta. Valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti tavoitteeseen lasketaan ELY-keskusten METSO-toteutus vuosina 2008–2016 (48 153 ha) sekä Metsähallituksen 13 000 hehtaarin METSO-suojelu vuonna 2014, yhteensä 61 153 hehtaaria. ELY-keskusten vuosina 2008–2016 toteuttamien METSO-kohteiden keskikoko on 12 hehtaaria. Yksityisten suojelualueiden pinta-ala on keskimäärin hieman pienempi (10 ha) kuin valtiolle suojelutarkoituksiin myytyjen kohteiden ala (16 ha).

Ympäristötuella ja luonnonhoidon toteutuksella on vuosina 2008–2016 toteutettu yhteensä 50 prosenttia (ympäristötukisopimukset 36 536 ha ja luonnonhoitohankkeiden toteutus 4 600 ha, yhteensä 41 136 ha) yksityisille talousmetsille asetetusta 82 000 hehtaarin tavoitteesta. Vuosina 2008–2016 toteutettujen ympäristötukisopimuskohteiden keskipinta-ala on 5,3 hehtaaria.

METSO-ohjelman toteutustaulukot on saatavissa Luken tilaston verkkopalvelusta <http://stat.luke.fi/metsien-suojelu>. Valtion talousarvion rahoitus METSO:n toteutukseen vuosina 2008–2016 on esitetty taulukossa 1.

Taulukko 1. Valtion talousarviolukuja 2008–2016, YM ja MMM (milj. €).

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
METSO hankinnat ja korvaukset (YM)	7	8,5	22,5	29	32	33,6	33,7	30	23
Metsäluonnonhoidon edistäminen: ympäristötuki ja luonnonhoitohankkeet (MMM)	6,8	8,0	10,3	10,8	7,3	7,5	6,5	6,0	5,8

Kuva 1. METSO-ohjelman toteutus pinta-ala vuosina 2008–2016 ELY-keskuksissa ja Suomen metsäkeskuksessa. ELY-keskusten luvut sisältävät yksityiset luonnonsuojelualueet, valtiolle ostetut kohteet sekä luonnonsuojelulain mukaiset määräaikaisten rauhoitukset. Suomen metsäkeskuksen luvut sisältävät ympäristötukisopimukset ja luonnonhoitohankkeiden toteutuksen METSO-elinympäristöissä. Pinta-alan jakautuminen eri keinoihin esitetään kuvissa 3 ja 7. Metsähallituksen vuonna 2014 toteuttama 13 000 hehtaarin METSO-suojelu ei ole mukana kuvassa.

2.1. Suojelualueverkoston kehittäminen

Vuonna 2016 ympäristöministeriöllä oli käytettävissä noin 23 miljoonaa euroa METSO-ohjelman mukaiseen vapaaehtoiseen yksityismaiden suojeluun. Kohteiden hankintaan ja rauhoittamiseen käytettiin yhteensä 21,5 miljoonaa euroa. Koko METSO-kaudella 2008–2016 suojelualueverkon kehittämiseen on käytetty yhteensä 219,3 miljoonaa euroa.

Vuonna 2016 ELY-keskukset toteuttivat METSO-kohteita 5 305 hehtaaria, mikä on enemmän kuin vuositavoite 3 800 hehtaaria. Kohteiden keskikoko oli 13,1 hehtaaria. METSO-kohteiden lukumäärä ja pinta-ala sekä maksetut korvaukset on esitetty taulukossa 2. Kuten aiempinakin vuosina, eniten suojeltiin monimuotoisuudelle merkittäviä kangasmetsiä sekä soita. Nämä elinympäristöt muodostavat yhteensä 68 prosenttia ohjelman kokonaistoteutuksesta ELY-keskuksissa. Elinympäristötavoitteet puolestaan on saavutettu parhaiten harvinaisten ja pienialaisten elinympäristöjen (harjujen paahdeympäristöt, puustoiset perinnebiotoopit, kalkkikalliot) sekä kalliometsien ja soiden osalta (taulukko 4). METSO-kohteiden pinta-ala ja sen jakautuminen METSO-valintaperusteiden mukaisiin elinympäristöihin on esitetty taulukoissa 3 ja 4. Kuvassa 2 esitetään vuoden 2016 toteutus eriteltynä ELY-keskuksittain, kuvassa 3 METSO-ohjelman toteutus ELY-keskuksissa vuosina 2008–2016 toteutuskeinoittain sekä kuvassa 4 ELY-keskusten METSO-toteutus 2008–2016 elinympäristöittäin ja ELY-keskuksittain.

Taulukko 2. METSO:n toteutus ELY-keskuksissa vuonna 2016.

	Sopimukset, kpl	Kiinteistöt, kpl	Pinta-ala, ha	Kokonaiskorvaus, €
Hankinnat valtion omistukseen – ELY-keskukset*	118	133	2 330	10 308 303
Päätökset yksityisistä suojelualueista (LSL 24§)	215	262	2 916	11 060 128
Alueen määräaikainen rauhoittaminen (LSL 25§)	9	9	59	151 815
Yhteensä	342	404	5 305	21 520 246

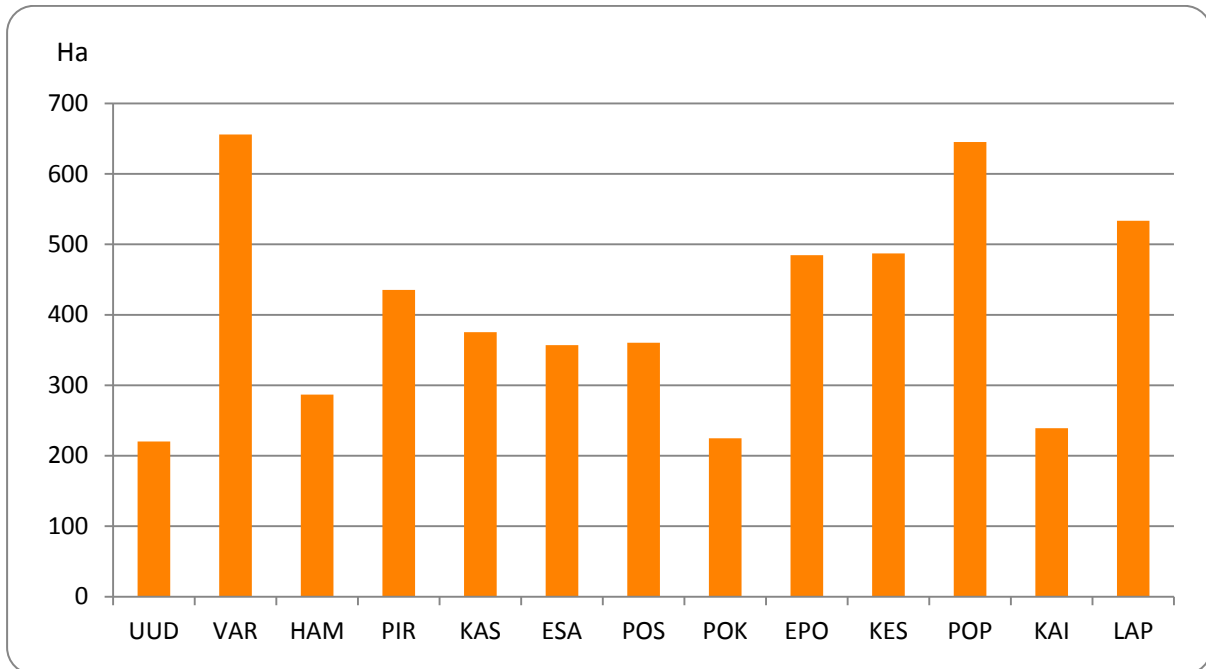
*Kaupat, vaihdot, lunastukset, perinnöt ym. saannot.

Taulukko 3. METSO:n toteutuspinna-alat ELY-keskuksissa suojelukeinoittain eri METSO-elinympäristöissä vuonna 2016.

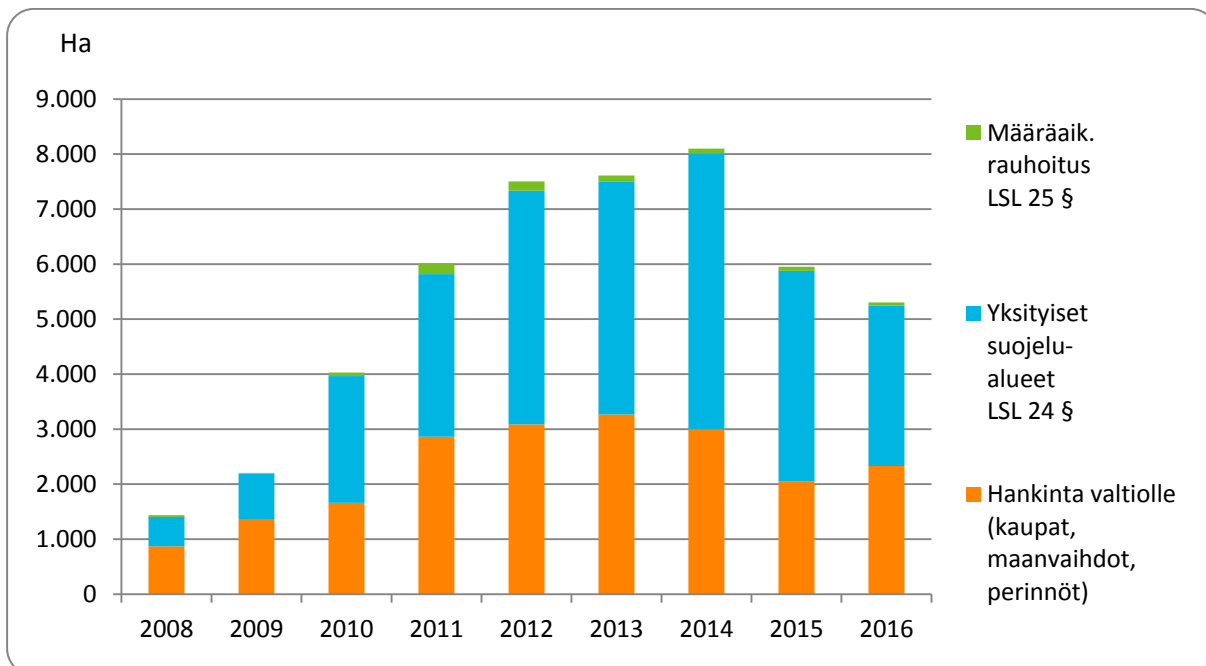
METSO-elinympäristöt	Hankinnat valtiolle, ha	Yksityiset suojelualueet, ha	Määräaikaiset rauhoitukset, ha	Yhteensä, ha
Lehdot	66	155	0	221
Monimuotoisuudelle merkittävät kangasmetsät	1 062	1 287	38	2 387
Vesistöjen lähimetsät	141	102	7	250
Monimuotoisuudelle merkittävät suot	428	767	1	1 197
Metsäluhdat ja tulvametsät	14	26	0	41
Harjujen paahdeympäristöt	28	4	0	32
Maankohoamisrannikon monimuotoisuuskohteet	129	68	0	197
Puustoiset perinnebiotoopit	0	16	0	16
Kalkkikallioiden ja ultraemäksisten maiden metsäiset elinympäristöt	17	0	0	17
Metsäiset kalliot, jyrkänteet ja louhikot	109	130	7	246
Muut	335	362	6	703
Yhteensä	2 329	2 916	59	5 305

Taulukko 4. Luonnonsuojelualueverkoston kehittämiseksi METSO-ohjelmassa asetetun tavoitteen saavuttamisen tilanne elinympäristöittäin vuoden 2016 lopussa. Tavoitteen saavutusosuuteen on laskettu sekä Metsähallituksen vuonna 2014 toteuttama valtion maiden 13 000 hehtaarin METSO-lisäsuojelu että ELY-keskusten vuosina 2008–2016 toteuttamien suojeltujen METSO-kohteiden pinta-ala.

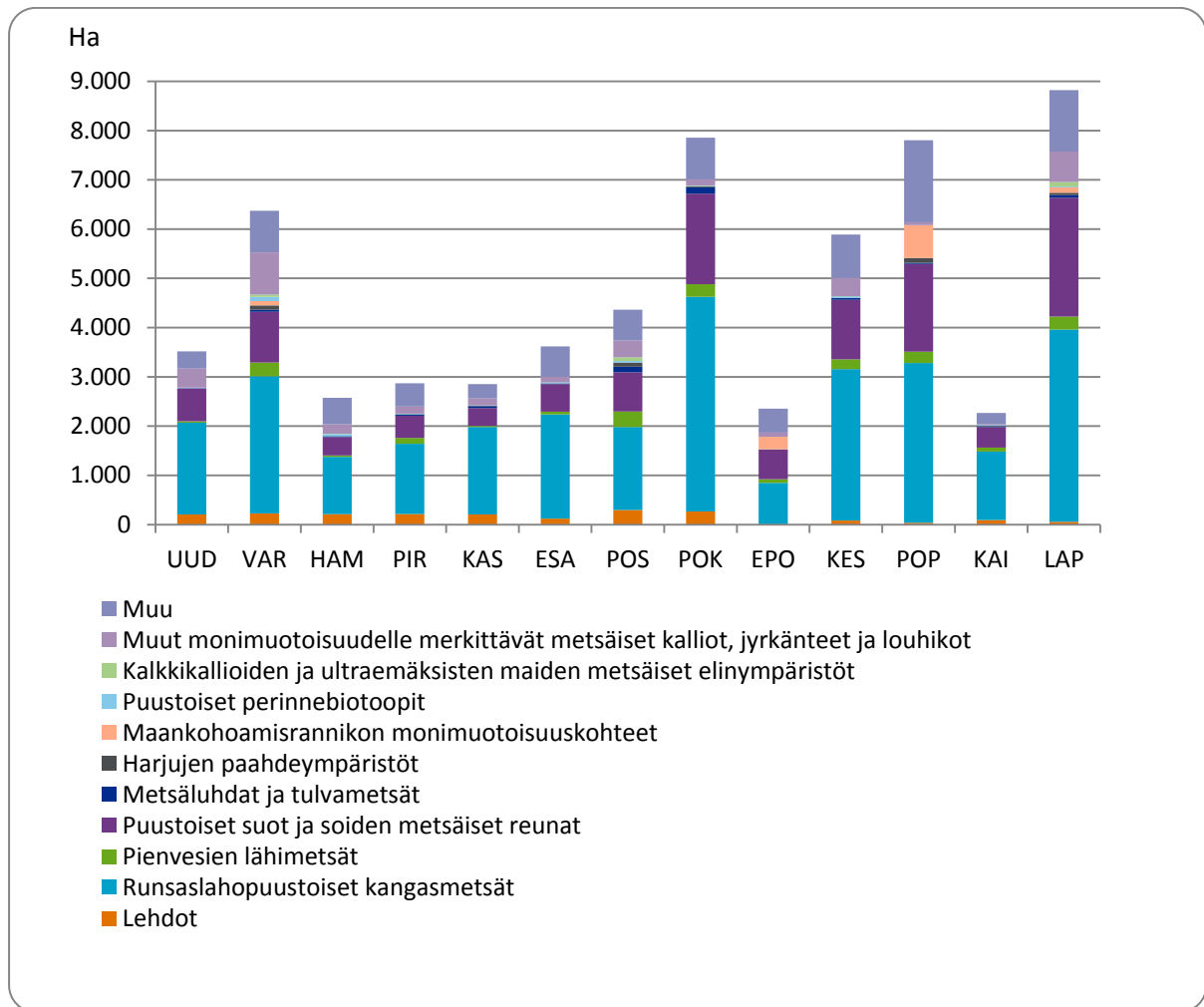
METSO-elinympäristöt	Metsähallitus 2014, ha	ELY-keskusten METSO-toteutus 2008 – 2016, ha	Tavoitteesta saavutettu, % (tavoitepinta-ala, ha)
Lehdot	212	1 821	44 % (4 600)
Monimuotoisuudelle merkittävät kangasmetsät	6 228	23 393	47 % (62 800)
Vesistöjen lähimetsät	122	1 834	53 % (3 700)
Monimuotoisuudelle merkittävät suot	2 894	9 605	83 % (15 100)
Metsäluhdat ja tulvametsät	18	497	40 % (1 280)
Harjujen paahdeympäristöt	151	214	101 % (360)
Maankohoamisrannikon monimuotoisuuskohteet	79	1 043	22 % (5 000)
Puustoiset perinnebiotoopit	8	276	189 % (150)
Kalkkikalliot ym.	0	226	113 % (200)
Metsäiset kalliot, jyrkänteet ja louhikot	468	2 984	133 % (2 600)
Muut	2 821	6 260	-
Pinta-ala yhteensä	13 000	48 153	64 % (96 000)

Kuva 2. ELY-keskusten vuonna 2016 toteuttamien METSO-kohteiden pinta-ala (ha) ELY-keskuksittain. Kuvan luvut sisältävät kohteiden hankinnan valtiolle luonnonsuojeluun, yksityiset luonnonsuojelualueet (LsL 24 §) sekä määräaikaaisesti rauhoitetut alueet (LsL 25 §). UUD = Uudenmaan ELY, VAR = Varsinais-Suomen ELY, HAM = Hämeen ELY, PIR = Pirkanmaan ELY, KAS = Kaakkois-Suomen ELY, ESA= Etelä-Savon ELY, POS = Pohjois-Savon ELY, POK = Pohjois-Karjalan ELY, EPO = Etelä-Pohjanmaan ELY, KES = Keski-Suomen ELY, POP = Pohjois-Pohjanmaan ELY, KAI = Kainuun ELY, LAP = Lapin ELY.

Kuva 3. ELY-keskusten vuosina 2008–2016 toteuttamien METSO-kohteiden pinta-ala (ha) suojelukeinon mukaan: kohteiden hankinta valtiolle luonnonsuojeluun, yksityiset luonnonsuojelualueet (LsL 24 §) sekä alueiden määräaikainen rauhoitus (LsL 25 §). Kuvassa ei ole mukana Metsähallituksen vuonna 2014 toteuttamaa valtion maiden lisäsuojelua (13 000 ha).

Kuva 4. Luonnonsuojelualueverkoston kehittäminen METSO-ohjelmassa ELY-keskusten alueilla vuosina 2008–2016. Mukana on ELY-keskusten METSO-toteutus sekä Metsähallituksen vuonna 2014 toteuttama valtionmaiden lisäsuojelu (13 000 ha). UUD = Uudenmaan ELY, VAR = Varsinais-Suomen ELY, HAM = Hämeen ELY, PIR = Pirkanmaan ELY, KAS = Kaakkois-Suomen ELY, ESA= Etelä-Savon ELY, POS = Pohjois-Savon ELY, POK = Pohjois-Karjalan ELY, EPO = Etelä-Pohjanmaan ELY, KES = Keski-Suomen ELY, POP = Pohjois-Pohjanmaan ELY, KAI = Kainuun ELY, LAP = Lapin ELY.

2.1.1. Suojelun kohdentaminen ELY-keskusten METSO-toteutuksessa

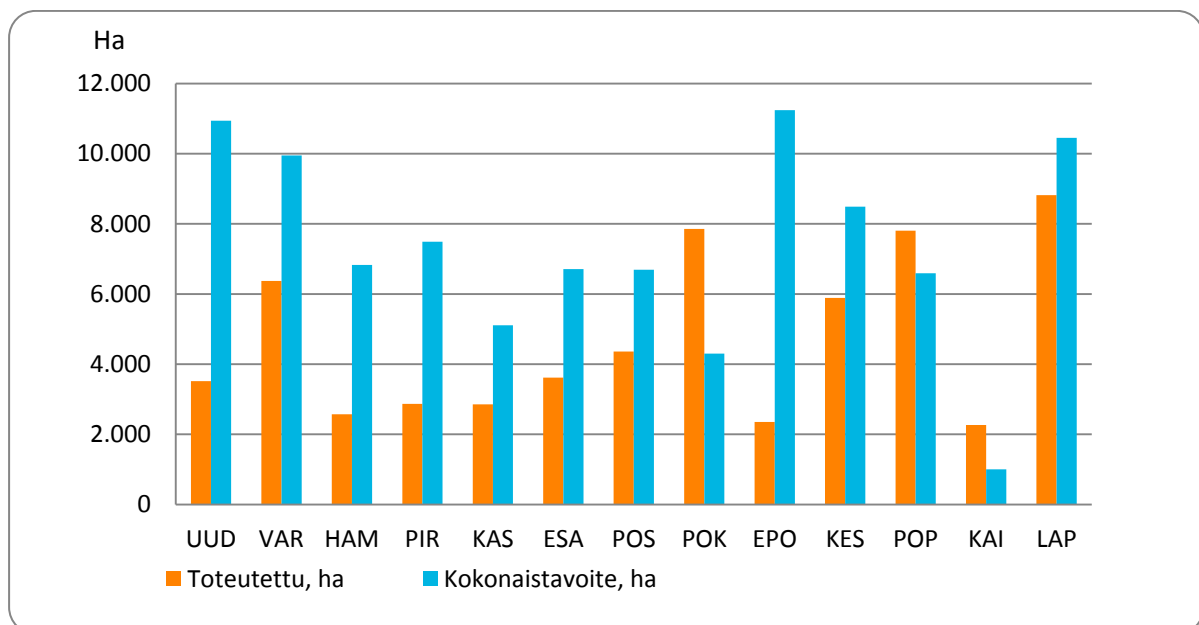
METSO-ohjelman toteuttamisrahoituksen supistuttua ohjelman käytännön toteuttamista on jouduttu kohdentamaan eri tavoin. Suomen metsäkeskus tarkensi kemera-rahoituksen heikentymisestä johtuen ympäristötuen kohdentamisen periaatteita vuonna 2015. Tarkennukset on esitelty vuoden 2015 METSO-tilannekatsauksessa (Koskela ym. 2016). Luonnonsuojelun hankinta- ja korvausmäärärahojen supistumisen myötä myös ympäristöministeriö tarkensi vuonna 2016 METSO:n toteutusperiaatteita. Tavoitteena on, että niukkenevista resursseista huolimatta luonnonsuojelun kannalta arvokkaimmat alueet saadaan edelleen suojeluun ja että METSO-ohjelman 96 000 hehtaarin suojelutavoite saavutetaan valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti vuoteen 2025 mennessä.

Ympäristöministeriön linjausten mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset keskittyvät METSOssa suojeltavien alueiden valinnassa entistä laadukkaampiin ja laajempiin kokonaisuuksiin sekä alueisiin, jotka täydentävät erityisen hyvin jo olemassa olevia suojelualueita. Ympäristöministe-

riö painottaa ELY-keskuksille seuraavien seikkojen huomioon ottamista METSO-ohjelman toimeenpanossa:

- Suojeluun tarjotut alueet, joissa pääosa pinta-alasta on METSO-ohjelman valintaperusteiden ([Syrjänen ym. 2016](#)) mukaista I-luokkaa, neuvotellaan ja toteutetaan viivytyksettä.
- Suojeluun tarjotut alueet, jotka ovat pääosin valintaperusteiden luokkaa II, mutta joissa on myös luokkaa I olevia osia, toteutetaan vertailemalla tarjouksia keskenään ja valitsemalla näistä suojeluarvoiltaan parhaat alueet. Vertailussa otetaan huomioon myös kohteiden kytkeytyminen nykyiseen suojelualueverkostoon.
- III-luokkaa olevat alueet jätetään pääsääntöisesti kokonaan toteuttamatta. Alueen yhtenäisyyden kannalta joissain tapauksissa voi kuitenkin olla järkevää sisällyttää suojeltavaan kohteeseen myös III-luokkaa olevia kuvioita.
- Pinta-alaltaan alle neljän hehtaarin kohteita toteutetaan vain, jos niiden luontoarvot ovat I-luokkaa tai jos ne liittyvät suoraan jo olemassa olevaan luonnonsuojelualueeseen tai luonnonsuojeluun varattuun alueeseen. Lehtojen, kalkkikallioiden ja harvinaisten suoluontotyyppien osalta voidaan tästä vähimmäispinta-alasta poiketa, jos se on suojelun kannalta tarkoituksenmukaista.

Vuonna 2016 valmistuneen soidensuojelun täydennysehdotuksen alueista erityisesti pienialaisia, puustoisia ja/tai reheviä soita voidaan suojella METSO-ohjelman puitteissa. Alueellisesti ELY-keskusten METSON toteutus tulee jatkossa painottumaan aiempaa selvemmin viiteen eteläisimpään ELY-keskukseen: Uusimaa, Varsinais-Suomi, Pirkanmaa, Häme ja Kaakkois-Suomi. Eteläisimmässä Suomessa metsien- ja soidensuojelun puutteet ovat suurimmat, lisäksi mainittujen ELY-keskusten osalta METSON toteutustilanne on tavoitteisiin nähden alhainen (kuva 5).

Kuva 5. METSO-ohjelman toteutus pinta-ala ELY-keskuksittain vuosina 2008–2016 suhteessa ympäristöministeriön asettamiin pinta-alatavoitteisiin. Mukana on ELY-keskusten toteuttaman yksityisten maanomistajien kohteiden suojelun (yksityiset luonnonsuojelualueet, valtiolle ostetut kohteet sekä luonnonsuojelulain mukaiset määräaikaiset rauhoitukset) lisäksi Metsähallituksen toteuttama 13 000 hehtaarin valtionmaiden lisäsuojelu. UUD = Uudenmaan ELY, VAR = Varsinais-Suomen ELY, HAM = Hämeen ELY, PIR = Pirkanmaan ELY, KAS = Kaakkois-Suomen ELY, ESA = Etelä-Savon ELY, POS = Pohjois-Savon ELY, POK = Pohjois-Karjalan ELY, EPO = Etelä-Pohjanmaan ELY, KES = Keski-Suomen ELY, POP = Pohjois-Pohjanmaan ELY, KAI = Kainuun ELY, LAP = Lapin ELY.

Ympäristöministeriö ohjaa alueellista toteuttamista asettamalla vuosittain METSON toteuttamisen tavoitepinta-alat ELY-keskuksille. Käytännössä pinta-alatavoitteet pysyvät painopisteenä olevien ELY-keskusten osalta samansuuruisina kuin aiemminkin määrärahojen laskusta huolimatta, mutta laskevat muiden ELY-keskusten osalta. Poikkeuksen tästä tekee Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, jossa METSO-ohjelman toteutus on viivästynyt: vuosittaiset tavoitepinta-alat tulevat pysymään lähes entisellä tasollaan, jotta myös siellä päästään METSO-ohjelman tavoitteisiin.

METSO-ohjelmaa on toteutettu yhdeksän vuoden ajan ja samalla on kertynyt tietoa tarjottavien kohteiden laadun ja elinympäristötarjonnan alueellisista eroista. Mm. tämän tiedon pohjalta tullaan vuonna 2017 tarkentamaan ympäristöministeriön laatimia elinympäristö- ja ELY-keskuskohtaisia METSO-ohjelman pinta-alatavoitteita.

2.2. Luonnonarvojen tuki yksityismetsissä

Maa- ja metsätalousministeriöllä oli METSON toteutukseen vuonna 2016 käytössä yhteensä 5,8 miljoonaa euroa. Kestävän metsätalouden rahoituslain (kemera) ympäristötukikorvauksia maksettiin vuonna 2016 3,7 miljoonaa euroa ja luonnonhoitohankkeisiin käytettiin 0,4 miljoonaa euroa. Vuoden 2016 määrärahasta noin 1,6 miljoonaa euroa siirtyi käytettäväksi vuonna 2017. Koko METSO-kaudella 2008–2016 ympäristötukeen on käytetty noin 47 miljoonaa euroa ja luonnonhoitohankkeisiin 14,6 miljoonaa euroa.

Kemeran nojalla rahoitettiin vuonna 2016 yhteensä 2 431 hehtaaria ympäristötukikohteita (701 kpl). Kohteiden keskikoko oli 3,5 hehtaaria. Uuden kemera-lain voimaantulo kesäkuussa 2015 ja sitä seurannut tietojärjestelmä uudistus aiheuttivat hakemusruuhkan, joka vaikutti vielä vuonna 2016 METSO-ohjelman toteuttamiseen. Suomen metsäkeskuksessa osa vuoden 2016 määrärahasta jäi hakemusruuhkan ja luonnonhoitohankkeiden viivästyneiden tilitysten vuoksi käyttämättä, mutta siirtyi käytettäväksi vuonna 2017. Vuonna 2016 METSO-luonnonhoitohankkeiden maastosuunnitelua tehtiin 70 hehtaarilla ja hankkeiden toteutuspinta-ala oli 335 hehtaaria (taulukko 6).

Taulukossa 5 esitetään elinympäristöittäin sekä vuonna 2016 toteutuneiden ympäristötukisopimusten pinta-alat että yhteenlasketut ympäristötukisopimusten pinta-alat vuosilta 2008–2016. Kuvassa 6 esitetään ympäristötukisopimusten pinta-alan alueellinen jakautuminen maakunnittain vuonna 2016 ja kuvassa 7 Suomen metsäkeskuksen METSO-toteutus vuosina 2008–2016 eriteltynä keinoittain.

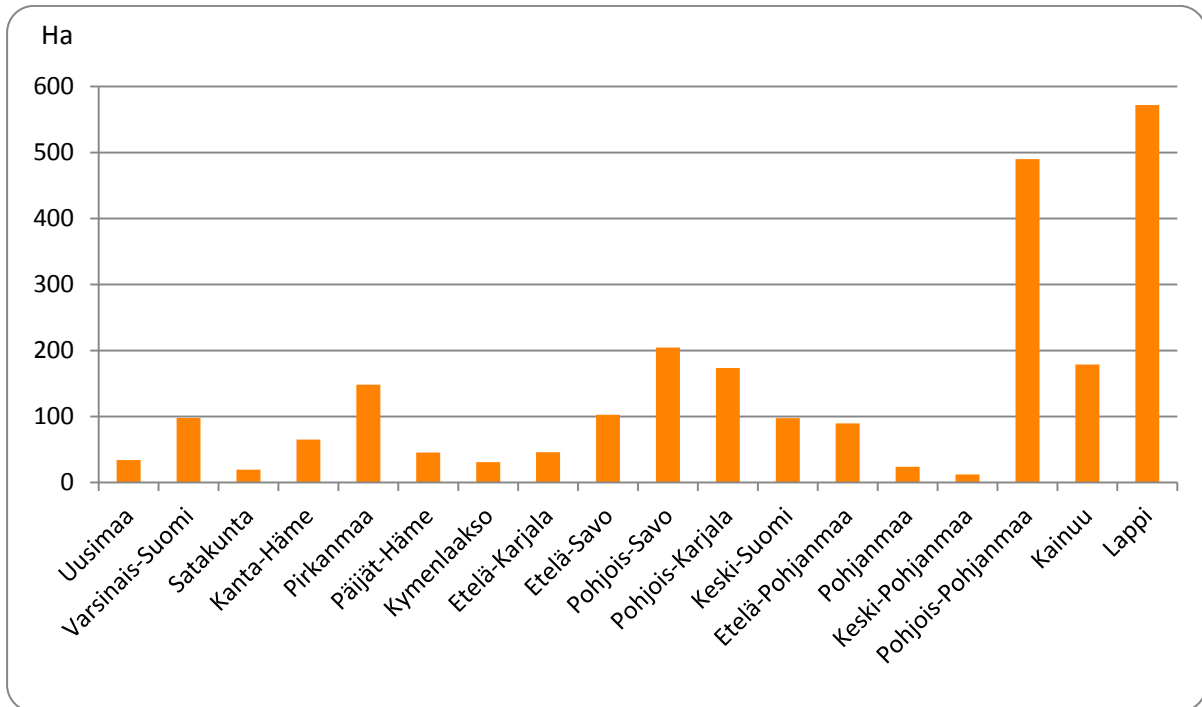
Suomen metsäkeskuksella on ELY-keskusten kanssa METSO-kohteiden välityssopimus, jonka puitteissa Metsäkeskus on välittänyt vuosina 2008–2016 suojelualueiksi yhteensä 655 kohdetta, pinta-alaltaan 6 736 hehtaaria. Vuonna 2016 välitettiin 54 kohdetta, joiden yhteispinta-ala oli 678 hehtaaria. Näin Metsäkeskus on edesauttanut myös ELY-keskusten METSO-toteutusta.

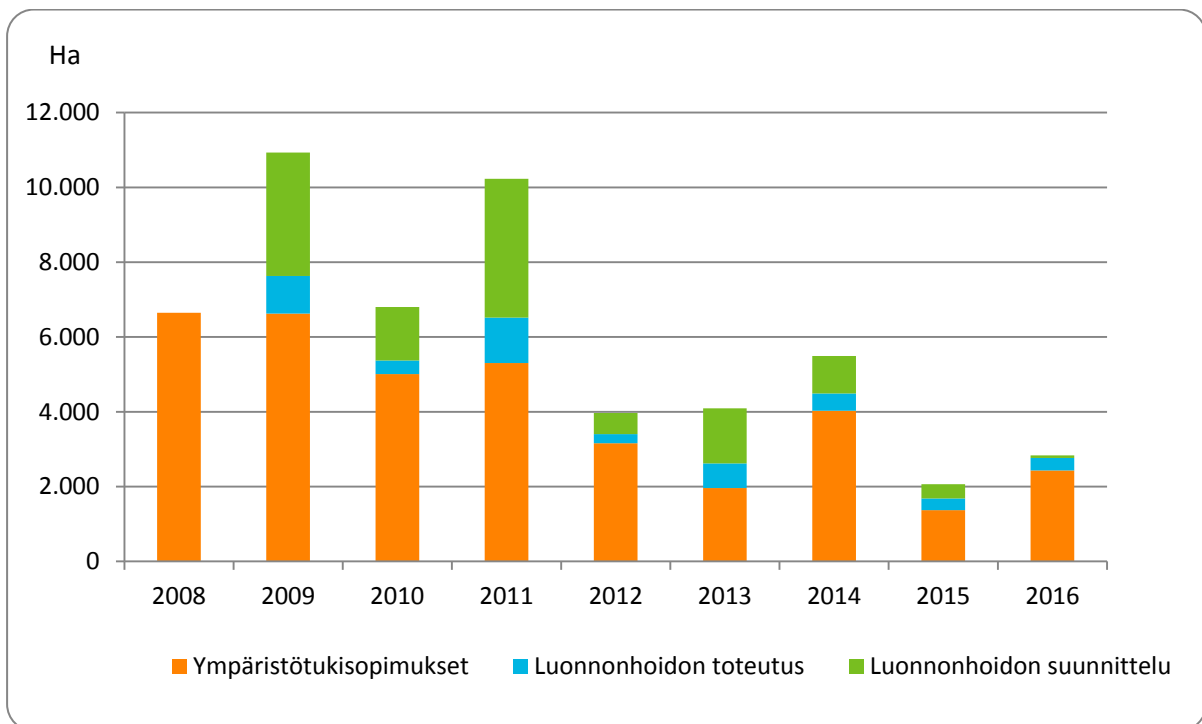
Säästöpuuryhmien poltot edistävät metsäpaloja vaativien lajien säilymistä ja tuottavat lahoppuuta siitä riippuvaiselle muulle metsälajistolle. UPM:n monimuotoisuuspolttokohde, Janakkala. Kuva: Kimmo Syrjänen.

Taulukko 5. Ympäristötukisopimusten pinta-alat elinympäristöittäin vuonna 2016 sekä kumulatiivinen pinta-ala vuosilta 2008–2016. Elinympäristöittäin tehty tilasto perustuu ympäristötukihakemusten rahoituspäätöksiin, kun taas ympäristötukisopimusten kokonaishehtaaramäärät (vuonna 2016 yht. 2 431 ha, 2008–2016 yht. 36 536 ha) perustuvat maksatuspäätöksiin, mistä johtuen tilastot antavat hieman erilaisen kokonaispinta-alan sopimuskohteista.

METSÄLAIN 10 §:n ELINYMPÄRISTÖT	2016, ha	2008–2016, ha
Pienvedet	1 047	7 828
Rehevät korvet ja letot	176	1 738
Lehtolaikut	198	1 577
Kangasmetsäsaarekkeet	271	681
Rotkot ja kurut	7	35
Jyrkänteet alusmetsineen	47	341
Vähätuottoiset elinympäristöt	84	12 069
Yhteensä	1 830	24 269
METSO-ELINYMPÄRISTÖT		
Lehdot	49	591
Monimuotoisuudelle merkittävät kangasmetsät	161	4 281
Monimuotoisuudelle merkittävät suot	51	2 947
Vesistöjen lähimetsät	231	1 437
Metsäluhdat ja tulvametsät	2	206
Metsäiset kalliot, jyrkänteet ja louhikot	60	1 558
Kalkkikalliot ja ultraemäksisten maiden metsät	0	1
Harjujen paahdeympäristöt	0,4	34
Puustoiset perinneympäristöt	2	49
Maankohoamisrannikon monimuotoisuuskohteet	0	780
Yhteensä	556	11 885
YMPÄRISTÖTUKISOPIMUKSET YHTEENSÄ	2 386	36 154

Kuva 6. Kemeran ympäristötukisopimusten pinta-alan (ha) jakautuminen maakunnittain vuonna 2016.

Kuva 7. METSO-ohjelman toteutus Suomen metsäkeskuksessa vuosina 2008–2016: Kemeran ympäristötukisopimukset ja luonnonhoitohankkeiden toteutus- sekä maastosuunnittelu METSO-elinympäristöissä.

Taulukossa 6 esitetään METSO-luonnonhoitohankkeiden maastosuunnittelun ja toteutuksen pinta-alat vuonna 2016 sekä koko METSO-kaudella 2008–2016. Vuonna 2016 oli toteutuksessa kaikkiaan 75 luonnonhoitohanketta, joista pääosa oli vesiensuojeluhankkeita. Syksyllä 2016 Metsäkeskus teki kaksi kameran mukaista hankehakua, joissa toimijat voivat esittää tarjouksia Metsäkeskuksen suunnitte-

lemien luonnonhoitohankkeiden toteuttamisesta. Haettavana näissä kahdessa hankehaussa oli yhteensä viidentoista uuden luonnonhoitohankkeen toteutustyöt. Näiden lisäksi vuonna 2016 oli hankehaussa neljä EU-rahoitteista luonnonhoitohanketta. Hankehauissa mukana olleista uusista luonnonhoitohankkeista kuusi oli elinympäristöjen hoito- ja ennallistamishankkeita, joilla toteutetaan METSOa. Vuonna 2016 toteutetut luonnonhoitotyöt olivat esimerkiksi monimuotoisuudelle tärkeiden elinympäristöjen kunnostamista tai ennallistamista kuten pienvesien kunnostamista, puustoisten soiden ennallistamista sekä paahdeympäristöjen hoitoa. Kunnostamistoimet kohdistetaan luonnontilaltaan muuttuneisiin, mutta kunnostamiskelpoisiin elinympäristöihin sekä hoitoa tarvitseviin elinympäristöihin, kuten paahde-elinympäristöihin. Lisäksi Metsäkeskus on aloittanut paahde-elinympäristöjen hoidon yksityismetsissä osana Light & Fire -LIFE-hanketta sekä pienvesien kunnostamisen osana FRESHABIT LIFE IP -hanketta.

Taulukko 6. Vuonna 2016 ja kumulatiivisesti vuosina 2008–2016 rahoitettujen METSO-elinympäristöjen luonnonhoitohankkeiden vaikutuspinta-alat.

Luonnonhoidon elinympäristöt	Maasto-suunnittelu 2016, ha	Toteutustyöt 2016, ha	Maasto-suunnittelu 2008–2016, ha	Toteutustyöt 2008–2016, ha
Lehtojen hoito ja kunnostus	0	6	1 452	204
Pienvesien kunnostus	2	18	3 574	1 307
Suon ennallistaminen	68	295	3 142	1 217
Paahdeympäristöjen hoito	0	3	963	31
Muiden elinympäristöjen hoitotyöt*	0	13	2 805	1 841
Yhteensä	70	335	11 936	4 600

* Hankkeessa kohteena useita elinympäristötyyppejä, toimenpiteet sisältävät mm. monimuotoisuuspolto.

Vuoden 2016 alkuun mennessä Suomen metsäkeskus laati [alueelliset metsäohjelmat](#) (AMO) neljälletoista maakuntajakoon pohjautuvalle alueelle yhteistyössä maakunnallisten metsäneuvostojen kanssa. Alueellisten metsäohjelmien tavoitteet nousevat alueiden omista kehittämistarpeista ja kansallisen metsästrategian tavoitteista. Ohjelmissa sovitetaan yhteen taloudelliset, ekologiset ja sosiaaliset tavoitteet. AMO:ien osana laadittiin luonnonhoidon alueelliset toteutusohjelmat (Totelma), jotka ovat luonnonhoidon suuntaamisen ja resurssien kohdentamisen väline. Totelmat laadittiin vuosille 2016–2020. Ne suuntaavat Metsäkeskuksen luonnonhoidon rahoitusta sekä yhtenäistävät ja tehostavat toimintaa. Osana Kasvua ja vaikuttavuutta METSO luonnonhoitoon -hanketta on koostettu luonnonhoidon alueellisista toteutusohjelmista [valtakunnallinen yhteenveto](#).

Kaikkiaan Totelmissa esitetään tehtäväksi 180 luonnonhoitohanketta. Metsäkeskus on kemera-rahoituksen vähentymisen johdosta priorisoinut hanketyypeistä vesiensuojeluhankkeita (Totelmissa 98 kpl) sekä elinympäristöjen hoito- ja ennallistamishankkeita (42 kpl), joita onkin yhteensä yli kolme neljänestä kaikista Totelmissa esitetyistä hankkeista (yhteensä 140 kpl). Muihin kuin edellä mainittuihin priorisoituihin hanketyyppeihin kuuluvia hankkeita Totelmissa esitetään yhteensä 40 kappaletta. Näistä yli puolet on luonnonhoidollisen kulutuksen hankkeita (23 kpl). Yhteenveto hanketyypeistä ja hankkeista on esitetty liitteessä 1.

Totelmien yhteenvetona voidaan todeta, että luonnonhoitohankkeiden painopiste on tulevina vuosina edelleen metsätalouden vesiensuojelun tehostamisessa, mutta toiseksi tärkeimpänä hanketyypinä ovat METSOa toteuttavat elinympäristöjen hoidon ja ennallistamisen hankkeet.

2.3. Metsähallituksen METSO-toteutus

2.3.1. Elinympäristöjen ennallistaminen ja luonnonhoito luonnonsuojelualueilla

Luonnonsuojelualueiden hoidosta vastaa Metsähallituksen luontopalvelut. Metsähallitus ennallisti ja toteutti luonnonhoitoa valtion suojelualueilla vuonna 2016 yhteensä 3 279 hehtaarilla, mikä on noin 11 prosenttia vuosille 2015–2025 asetetusta ennallistamisen ja luonnonhoidon tarvearviointikriteerin mukaisesta tavoitteesta. Yksityisillä suojelualueilla toimia toteutettiin 89 hehtaarilla (noin 1,7 prosenttia kokonaistavoitteesta). Ennallistamisen ja luonnonhoidon toteutus ja tavoitteet valtion suojelualueilla on esitetty taulukossa 7. Yksityisten suojelualueiden osalta toteutus ja tavoite on esitetty taulukossa 8. Yksityisten suojelualueiden ennallistamis- ja luonnonhoitotoiminta sekä sitä koskeva tavoite raportoidaan yhtenä kokonaisuutena.

Taulukko 7. Metsähallituksen luontopalveluiden valtion suojelualueilla vuonna 2016 ja yhteenlaskettuna vuosina 2008–2016 toteuttama sekä tarvearvion perusteella vuosina 2015–2025 toteutettava ennallistamis- ja luonnonhoitopinta-ala.

	Toteutunut 2016, ha	Toteutunut 2008–2016, ha	Tavoite 2015–2025, ha
Metsät ja puustoiset suot	1 071	14 747	24 000
Puustoiset perinnebiotoopit	1 960	1 990*	2 000
Muut luonnonhoitoa vaativat kohteet	248	2 272	3 200
Yhteensä	3 279	19 009	29 200

*Puustoisten perinnebiotooppien osalta kyseessä on kaikkiaan hoidon piirissä oleva pinta-ala.

Taulukko 8. Metsähallituksen luontopalveluiden yksityisillä suojelualueilla vuonna 2016 ja yhteenlaskettuna vuosina 2008–2016 toteuttama sekä tarvearvion perusteella vuosina 2015–2025 toteutettava ennallistamis- ja luonnonhoitopinta-ala.

	Toteutunut 2016, ha	Toteutunut 2008–2016, ha	Tavoite 2015–2025, ha
Ennallistamis- ja luonnonhoitotoiminta yksityisillä suojelualueilla	89	1 579	5 100*

*Jatkuvan hoidon tavoitepinta-ala kokonaistavoitteesta on 1 500 ha (jatkuvan hoidon pinta-ala tiedot eivät ole vielä paikatietojärjestelmässä, joten siksi toteumissa on mukana ainoastaan peruskunnostettu pinta-ala).

2.3.2. Luontotyyppi- ja lajistoinventoinnit luonnonsuojelualueilla

Metsähallitus tekee luontotyyppi- ja lajistoinventointeja luonnonsuojelualueilla. Vuonna 2016 luontotyyppi-inventointeja tehtiin suojelualueilla yhteensä 10 174 hehtaarilla, tästä noin kolmasosa yksityisillä luonnonsuojelualueilla (taulukko 9). Vuonna 2016 Metsähallitus teki METSO-alueella luonnonsuojelualueiden lajistokartoituksia kaikkiaan 1 972 hehtaarilla ja linnuston linjalaskentoja metsävaltaisilla luonnonsuojelualueilla 234 kilometrillä (taulukko 10).

Taulukko 9. Metsähallituksen luontopalveluiden valtion ja yksityisten suojelualueilla vuonna 2016 sekä koko METSO-toteutuskaudella 2008–2016 tekemien luontotyyppi-inventointien pinta-ala METSO-alueella.

Luontotyyppi-inventoinnit	Toteutunut 2016, ha	Toteutunut 2008–2016, ha
Valtion suojelualueet	6 713	86 397
Yksityiset suojelualueet	3 461	49 616
Yhteensä	10 174	136 013

Taulukko 10. Metsähallituksen luontopalveluiden valtion ja yksityisten suojelualueilla vuonna 2016 sekä koko METSO-toteutuskaudella 2008–2016 tekemien lajistokartoitusten pinta-ala ja metsävaltaisilla suojelualueilla tekemien linnuston linjalaskentojen määrä METSO-alueella.

Lajistokartoitukset ja linnuston linjalaskennat	Toteutunut 2016	Toteutunut 2008–2016
Lajistokartoitukset, yhteensä (ha)	1 972	17 636
- valtion suojelualueet (ha)	1 972	15 713
- yksityiset suojelualueet (ha)	0	1 923
Linnuston linjalaskennat (km)	234	2 331

2.3.3. Luonnonhoitotoimet valtion talousmetsissä

Metsähallituksen talousmetsissä luonnonhoitoa ja muita METSO-toimenpiteitä on toteutettu alueekologisen suunnittelun ja metsätalouden ympäristöoppaan ([Päivinen ym. 2011](#)) periaattein. Metsän peitteisyyttä eriasteisesti säilyttäviä hakkuumenetelmiä on käytetty rajoitetun metsätalouskäytön alueilla, muun muassa monimuotoisuuden lisäämisalueilla, suojelualueiden lähiympäristössä sekä virkistysmetsissä. Lisäksi on jatkettu kosteikkoelinympäristöjen ennallistamista. Vuonna 2016 toimenpiteitä tehtiin METSO-alueella yhteensä 1 448 hehtaarilla, minkä lisäksi poltettiin yhteensä 12 säästöpuuryhmää (taulukko 11).

Taulukko 11. Metsähallitus Metsätalous Oy:n vuonna 2016 toteuttamat luonnonhoidolliset toimenpiteet talousmetsissä METSO-alueella.

Työlaji	Pinta-ala, ha
Erityishakkuut	
uudistuskypsän metsän väljennyshakkuu	125
poiminta- ja pienaukkohakkuu	580
pienaukkouudistaminen*	125
säästöpuuhakkuu	239
vähätuottoisen suon ennallistamishakkuu	108
muu erityishakkuu	141
Luonnonhoidollinen kulutus	0
Säästöpuuryhmien poltto, kpl	12
Soiden ennallistaminen	0
Kosteikkoelinympäristöjen hoito (REH)	130
Yhteensä	1 448

* Ilmoitettu käsittelyyn otettujen metsiköiden pinta-alana, pienaukkoa on noin 1/5 pinta-alasta.

2.3.4. Luonnonsuojelun tietojärjestelmien kehittäminen

Luonnonsuojelualueiden tietojärjestelmien kehittäminen on yksi valtioneuvoston METSO-periaatepäätöksen toimenpiteistä, joka kuuluu käytännössä Metsähallituksen toteuttamisvastuulle. Valtiolla hankitut kohteet tullaan ainakin valtaosin perustamaan lakisääteisinä valtion luonnonsuojelualueina. Yksityisten hallinnassa olevista alueista muodostetaan yksityismaiden suojelualueita (YSA) ja määräaikaista rauhoitusalueita (MRA).

Suojelualueiden perus- ja perustamistietojen hallinta tapahtuu Suojelualueetietojärjestelmällä (SATJ), jonka tuotantokäyttö alkoi syyskuussa 2014. Järjestelmän yksityisiä suojelualueita sekä määräaikaista suojelualueita koskevia tietoja, mukaan lukien tiedot METSO-luontotyypeistä, on täydennetty ja tarkistettu vuoden 2016 lopussa – 2017 alussa. SATJ:n avulla luonnonsuojelualueina perus-

tettavista ja määräaikaisesti rauhoitetuista METSO-kohteista saadaan paikkatietoa, jota voidaan hyödyntää mm. ohjelman toteutuksen seurannassa, Zonation-analyseissä sekä tutkimuskäytössä.

Muiden suojelualueiden tiedon hallinnassa käytettävien Uljas-tietojärjestelmäkokonaisuuteen kuuluvien järjestelmien (suojelualueiden kuviotietojärjestelmä SAKTI, suojelualueiden suunnittelu- ja seurantatietojärjestelmä SASS ja lajitiedon hallintajärjestelmä LajiGis) käyttöönotto alkoi vuonna 2015. Käyttöönotto on laajentunut vuoden 2016 aikana mm. ELY-keskuksissa.

Lahopuustoinen, metsälehmusta kasvava jyrkännealuslehto Heinolan Mäyrämäen luonnonsuojelualueella. Kuva: Kimmo Syrjänen.

3. Metsien suojelualue- ja METSO-tilastointi

Metsien suojelualue-tilasto julkaistiin syyskuussa 2016 Luonnonvarakeskuksen tilastojen verkkopalvelussa: <http://stat.luke.fi/metsien-suojelu>. Metsien suojelualue-tilaston tilastointiperiaatteet ja luokitukset perustuvat Metsien suojelualue- ja METSO-tilastoinnin (METI) -työryhmän laatimaan työryhmämuistioon ([Metsien suojelualue- ja METSO-tilastoinnin... 2015](#)). METI-luokittelun pohjana on Metsien suojelun luokittelun ja tilastoinnin yhtenäistämistyöryhmän (SUTI) vuonna 2002 tekemä luokittelu ([Metsien suojelun luokittelun... 2002](#)) sekä Kansainvälisen luonnonsuojeluliiton IUCN:n vuonna 2008 tarkentama suojelualueen määritelmä. Paremmen kansainvälisen vertailtavuuden saavuttamiseksi aiemmin metsien suojelutilastoinnissa käytettyä luokittelua on uudelleen järjestetty ja luokkia on nimetty uudelleen. Metsän määritelmänä tilastossa käytetään METI-työryhmämuistion ja aikaisemman käytännön mukaisesti metsä- ja kitumaan yhteismäärää. Tilasto perustuu vuoden 2016 alun tilanteeseen ja se sisältää kolme pääluokkaa: 1 Lakisääteiset suojelualueet, 2 Talousmetsien monimuotoisuuden suojelukohteet ja 3 Luontoarvojen suojelua tukevat alueet. Tilastossa suojellut alueet koostuvat lakisääteisistä suojelualueista sekä talousmetsien monimuotoisuuden suojelukohteista (pääluokat 1 ja 2). Luokkaa 3 (luontoarvojen suojelua tukevat alueet) ei lasketa suojelluksi. Myös vesialueet ovat eriteltyinä tilastossa. Tilastosta löytyvät pinta-alat suojeluluokittain sekä aluetyypeittäin. Maaluokkakajana käytetään metsä-, kitu-, joutu- ja muuta maata. Pääosa tilastoon kootuista tiedoista on saatavilla maakunnittain.

Suomessa on suojeltua metsä- ja kitumaata yhteensä 2,7 miljoonaa hehtaaria (12,0 % metsä- ja kitumaan yhteispinta-alasta). Tästä on metsämaata 1,6 miljoonaa hehtaaria (7,7 % metsämaan pinta-alasta). Talousmetsien monimuotoisuuden suojelukohteita on 0,3 miljoonaa hehtaaria metsä- ja kitumaalla (1,5 % metsä- ja kitumaan yhteispinta-alasta). Tästä metsämaata on 0,2 miljoonaa hehtaaria (1,1 % metsämaan pinta-alasta).

Edellisen kerran metsien suojelualue-tilaston julkaisi Metsäntutkimuslaitos (Metla, nyk. Luonnonvarakeskus) vuoden 2008 tilanteesta. Muutoksia metsiensuojelutilanteeseen verrattuna vuoteen 2008 ovat tuoneet mm. METSO-ohjelman toteutus (yksityismailla ja valtion mailla), valtion talousmetsissä toteutetut maankäyttöpäätökset sekä uusien kansallispuistojen perustaminen. Uudet kansallispuistot lisäävät erityisesti suojellun vesialueen pinta-alaa.

Tilasto on helppokäyttöinen, kaikille avoin palvelu, josta voi koota haluamaansa tilastotietoa suojelutilanteesta erilaisiin käyttötarkoituksiin. Tilaston etusivulla on muutamia valmiita taulukoita ja PX-Web tietokantatauluista voi tehdä erilaisia hakuja, taulukoita ja graafeja. Taulukot voi ladata palvelusta excel-tiedostoina. Tilaston kielivaihtoehtoina on suomi, ruotsi ja englanti. Tilasto päivitetään alustavan suunnitelman mukaan noin kolmen vuoden välein.

Luonnonvarakeskuksen tilastojen verkkopalvelussa on saatavilla myös ELY-keskusten ja Suomen metsäkeskuksen METSO-ohjelman toteutustaulukot. ELY-keskusten METSO-toteutuksen osalta tilastossa esitetään hehtaarimäärien lisäksi korvausten määrä ja keskihinta suojelukeinoittain, kohteiden keskikoko ja kiinteistöjen määrä. Suomen metsäkeskuksen METSO-toteutuksen osalta tilastossa esitetään ympäristötukikohteiden hehtaarimäärä elinympäristöittäin sekä jakautuminen metsälain erityisen tärkeisiin elinympäristöihin ja METSO-elinympäristöihin. METSON toteutustilasto päivitetään vuosittain.

Linkki metsien suojelualue-tilastoon Luken verkkopalvelussa:

<http://stat.luke.fi/metsien-suojelu>

4. METSO-tutkimus ja kehittäminen

Vuonna 2016 METSO-ohjelman kehitystyötä tehtiin kahdessa valtakunnallisessa luonnonhoidon kehittämishankkeessa ja viidessä yhteistoimintaverkostossa. Lisäksi vuoden lopussa avattiin haku uusille valtakunnallisille luonnonhoidon kehittämishankkeille. Puutteellisesti tunnettujen ja uhanalaisten metsälajien tutkimusohjelma (Putte) päättyi ohjelmamuotoisena vuoden 2016 loppuun, samoin maa- ja metsätalousministeriön yhteistutkimushanke Tieto ja vuorovaikutus monimuotoisuuden turvaamisen kohdentamisen tueksi (TIKO). Putte-ohjelman kahdeksassa päättyneessä hankkeessa ja TIKO-hankkeessa töitä viimeistellään, ja hankkeiden tuloksista viestitään vielä vuonna 2017. Zonation-ohjelmistoon pohjaava METSO:n kehitystyö ja Luken METSO-tutkimushankkeet jatkuivat vuonna 2016 aiempien vuosien tapaan.

4.1. Valtakunnalliset luonnonhoidon kehittämishankkeet

Luonnonhoidon kehittämishankkeissa tuettiin METSOssa toteutettavaa talousmetsien luonnonhoitoa ja edistettiin luontomatkailua. Kasvua ja vaikuttavuutta METSO-luonnonhoitoon -hanke mm. koulutti luonnonhoitohankkeiden toteuttajia ja kokosi sekä päivitti aihepiiriin koulutusaineistoja. Metsänomistajille tehtiin uusi METSO-esite [Luonnonhoito ja monimuotoinen metsä](#), lisäksi järjestettiin koulutuksia maastossa luonnonhoidon tutustumiskohteilla. Luonnonhoidon alueelliset toteutusohjelmat eli Totelmat saatiin valmiiksi, ja niiden jatkokehitystä aloitettiin. Kokonaisuutena hanke on parantanut METSO-luonnonhoidon vaikuttavuutta ja kasvun edellytyksiä. Luontomatkailu ja METSO -hankkeessa puolestaan tuotettiin [Luontomatkailu, hyvinvointi ja METSO](#) -selvitys, tehtiin yhteensä 21 METSO-hyvinvointipolkua ja viestittiin aktiivisesti luonnon hyvinvointivaikutuksista. Matkailuyrittäjät olivat erittäin kiinnostuneita hyvinvointipolkujen toteuttamisesta, eikä kaikkeen kysyntään pystytty hankkeessa vastaamaan. Yrittäjille jaettiin myös tietoa METSO-periaatteisiin sopivasta luonnonhoidosta.

Lisätietoja kehittämishankkeista: <http://www.metsonpolku.fi/fi-FI/Tutkimus/Luonnonhoitohankkeet>

4.2. METSO-yhteistoimintaverkostot

Viisi yhteistoimintaverkostoa, joista neljä käynnistyi vuoden 2016 alussa, edistivät METSO-ohjelmaa eri näkökulmista. Kaksi hankkeista, Monimuotoinen ja tervehdyttävä metsäluonto sekä Riistametsänhoidon edelläkävijät, päättyi vuoden loppuun. Kolmen muun verkoston aiheita olivat metsänomistajien omaehtoinen luonnonsuojelu ja -hoito, suurten petolintujen pesäpaikkojen ja elinpiirien turvaaminen sekä METSO-kohteiden hyödyntäminen geokätköilyssä.

Monimuotoinen ja tervehdyttävä metsäluonto -hanke kehitti elvyttävien luontoympäristöjen tunnistamista ja hyödyntämistä käytännön kuntoutustoiminnassa. Terveysmetsän tunnusmerkistö on luotu, ja aiheesta on tekeillä tietokirja. Käytännön terveystuotoimintaa jatketaan ainakin Sipoonkorpessa, jossa opastettua terveystuotoimintaa järjestetään kuntoutuville potilaille yhdessä kunnan terveystoimen kanssa. Riistametsänhoidon edelläkävijät -hanke tuotti verkkokurssin, joka helpottaa riistametsänhoidon menetelmien opiskelua. Kurssimateriaali sisältää mm. videoita töiden toteutuksesta. Lisäksi hanke viesti aiheesta nettisivujen, tiedotteiden, blogin ja lehtijuttujen avulla.

Lisätietoja METSO-yhteistoimintaverkostohankkeista: <http://www.metsonpolku.fi/fi-FI/Tutkimus/Yhteistoimintaverkostot>

4.3. Putte-ohjelma

METSO-ohjelmaa tukeva tutkimus, mukaan lukien Putte-ohjelma, oli näkyvästi esillä marraskuussa 2016 järjestetyssä METSO-tutkimusseminaarissa. Tilaisuudessa mm. kerrottiin laidunnuksen vaikutuksista erilaisten puustoisten perinnebiotooppien lajistoon ja esiteltiin menetelmää, jolla eri elinympäristöjen lajiston uhanalaistumiskehitystä voidaan tarkastella lajien uhanalaisuusarviointeihin perustuen. Putte-ohjelman vaikuttavuus on ollut korkea (Kuusela ym. 2017). Kaikkiaan vuodesta 2003 alkaen ohjelman rahoituksella tehty tutkimustyö on tuottanut yli 1 900 Suomelle uutta lajia, joista yli 500 on tieteelle uusia. Lisäksi hankkeissa on tuotettu satoja tieteellisiä artikkeleja, yli kymmenen laadukasta määräysopasta ja kymmeniä opinnäytetöitä. Vuonna 2016 julkaistiin lisäksi populaaritietokirja *Metsän salainen elämä* (Hallanaro ym. 2016, Gaudeamus), jonka tekstit ovat Putte-ohjelman hankkeissa työskennelleiden tutkijoiden kirjoittamia. Kirja sai runsaasti positiivista huomiota ja se valittiin Vuoden luontokirjaksi.

Lisätietoa ohjelmasta: www.ymparisto.fi/putte

METSO-tutkimusseminaarin (16.11.2016, Säätöalo) esitelmät:
<http://www.slideshare.net/LukeFinland/presentations>

Lisätietoa Vuoden luontokirja 2016 -palkinnosta: <https://wwf.fi/wwf-suomi/viestinta/uutiset-ja-tiedotteet/WWF-n-Vuoden-luontokirjan-tahtia-ovat-metsansiiimeksen-limasienet-ja-pikkuiset-jakalapilkut-2997.a>

4.4. Zonation ja METSO

Ekologiset päätösanalyysit yhteiskunnallisen päätöksenteon tukena -hankkeen (MetZo II) yhtenä osatavoitteena on tukea METSO-ohjelman toteutusta METSO:n tavoitteita palvelevien Zonation-ohjelmistolla tuotettujen analyysien avulla. Laadukkaiden analyysitulosten lisäksi tulosten jalkautus on hankkeessa tärkeässä roolissa.

Vuoden 2016 aikana saatiin valmiiksi metsäisten elinympäristöjen suojeluarvojen Zonation-analyysit, jotka toteutettiin sekä valtakunnan mittakaavassa että ELY-keskusalueittain. ELY-keskusten METSO- ja kaavoitusasiantuntijat, Suomen metsäkeskuksen asiakasneuvojat ja luonnonhoidon asiantuntijat, Metsähallituksen luontopalveluiden ja metsätalouden asiantuntijat, ympäristö- ja maa- ja metsätalousministeriön METSO-väki sekä Suomen ympäristökeskuksen METSO-asiantuntijat koulutettiin Zonationilla tuotettujen tuloskarttojen hyödyntämiseen. Lisäksi joillekin ELY-keskuksille annettiin kohdennettua apua tai lähiopetusta karttojen täysimittaisen hyödyntämisen mahdollistamiseksi.

Noin viiden kuukauden käytön jälkeen ELY-keskuksille tehtiin kysely analyysitulosten käytöstä. Osassa ELY-keskuksista aineistoja ei oltu vielä otettu käyttöön, mutta osassa ne olivat jo aktiivisessa käytössä. Eniten niitä käytettiin METSO-ohjelman maanhankinnan ja suojelun tukena, mutta myös esimerkiksi viheryhteyksien kaavoitukseen, tuulipuistohankkeen YVA-selvitykseen sekä toteuttamattomien luonnonsuojeluohjelmakohteiden arviointiin. Käyttökyselyn perusteella annettiin loppusyksyllä vielä kohdennettua lisäkoulutusta analyysitulosten käyttöön.

Metsäanalyysien valmistuttua alkoi suo- ja metsäelinympäristöjen yhdistetyn analyysin valmistelu projektiryhmän kokoamisella ja ekologisen mallin vaihtoehtojen tarkastelulla. Tämän siivittämänä ELY-keskuksille annettiin tukea esim. soidensuojelun täydennysehdotuksen puustoisten kohteiden ja metsäisten elinympäristöjen Zonation-analyysitulosten synergioiden hyödyntämiseen.

MetZo II -hankkeessa toteutettiin vuonna 2016 myös muita kuin METSO-ohjelmaa suoraan tai välillisesti tukevia analyysijä. Metsähallituksen luontopalveluissa panostettiin Natura 2000 -alueiden sisällä ennallistamisen ja luonnonhoidon kohdentamisen priorisointiin Zonation-ohjelman avulla. Helsingin yliopistolla tutkittiin ekosysteemipalveluiden ja spatiaalisen suojelun priorisoinnin yhdistä-

mistä ja Jyväskylän yliopistossa suunniteltiin keväällä 2017 toteutettava Zonation-koulutus uusien spatiaalisen suojelunpriorisoinnin osaajien kouluttamiseksi Suomeen. Lisäksi Zonationin hyödyntämistä rannikkoalueella on aloitettu kahdella rintamalla: kansainvälisessä Central Baltic Interreg -hankkeessa rannikkoalueiden maankäyttökysymyksiä parissa (SYKE) ja SmartSea-hankkeessa merialuesuunnittelun apuna (SYKE).

Jyväskylän yliopistossa valmistui 2016 opinnäytetyö *METSO-ohjelman laadun arviointi ja vapaaehtoisen luonnonsuojelun ekologiset vaikutukset suojelualueverkostoon* (Hohti 2016). Työ pohjautuu edellisiin, vuonna 2012 valmistuneisiin alueellisiin Zonation-metsäanalyysituloksiin. Turun yliopistossa maantieteen laitoksella puolestaan on tehty 2016 valmistuneista metsäanalyyseistä opinnäytetyö *Metsäisten elinympäristöjen suojeluarvot – valtakunnallinen ja alueellinen vertailu*. Työ valmistui alkuvuodesta 2017 (Roström 2017).

MetZo II -hanketta koordinoi Metsähallituksen luontopalvelut. Analyysijä ja tulosten jalkautusta käyttäjille tekevät Suomen ympäristökeskus ja Metsähallitus yhteistyössä. Tukea ja koulutusta analyysitulosten käyttöönottoon ovat saaneet ELY-keskusten, Suomen metsäkeskuksen, Metsähallituksen luontopalveluiden ja Metsätalous Oy:n sekä Suomen ympäristökeskuksen asiantuntijat. Mukana MetZo II -hankkeessa ovat ympäristöministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, Suomen metsäkeskus, Helsingin ja Jyväskylän yliopistot, Tapio Oy, ELY-keskukset ja Suomen ympäristökeskus, Metsähallitus luontopalvelut ja Metsähallitus Metsätalous Oy.

4.5. Luken METSO-tutkimus

Luonnonvarakeskuksen METSO-tutkimushankkeissa toteutetaan METSO-ohjelman seuranta sekä ohjelman kehittämistä tukevaa tutkimusta. Luken METSO-tutkimushankkeiden tuloksia esiteltiin laajasti METSO-tutkimusseminaarissa marraskuussa 2016. Vuonna 2016 tutkittiin mm. METSO-kohteiden koon, metsikkötunnusten ja sijainnin vaikutuksia suojelun ekologiseen tehokkuuteen sekä selvitettiin määräaikaisen suojelujakson pituuden vaikutusta metsän lahoppuuston dynamiikkaan perustuen metsikkömittauksiin ja Motti-ohjelmistolla tuotettuihin ennusteisiin. Lisäksi arvioitiin puuston dynamiikkaa (puuston kasvua ja kuolemista) kuvaavien ennustemallien luotettavuutta varttu-neissa kuusivaltaisissa metsissä. Erilaisten metsänkäsittelymallien vaikutuksia taimettumiseen ja tuulenkaatoihin sekä mallien mahdollisuuksia edistää metsälajiston monimuotoisuuden turvaamista talousmetsissä tutkittiin kahdella laajalla alueella. METSO-ohjelman tunnettuutta ja metsänomistajien kiinnostusta osallistua METSO-ohjelmaan sekä metsänomistajien näkemyksiä monimuotoisuuden turvaamisesta yleisesti on selvitetty valtakunnallisella metsänomistajakyselyllä.

METSO-tutkimusseminaarin (16.11.2016, Säätöalo) esitelmät:

<http://www.slideshare.net/LukeFinland/presentations>

4.6. Tieto ja vuorovaikutus monimuotoisuuden turvaamisessa (TIKO-hanke)

Tieto ja vuorovaikutus monimuotoisuuden turvaamisen kohdentamisen tueksi -hankkeen viimeisenä toimintavuonna keskityttiin tulosten julkaisemiseen ja tuloksista viestimiseen. Viestintää toteutettiin sekä yleistajuisesti että tiedeyhteisölle. Hankkeen tulosten keskeinen viesti on se, että vuorovaikutus, vapaaehtoisuus ja eri toimintojen yhteensovittaminen on tärkeää ottaa huomioon aina suojelu-alueverkostoa tarkasteltaessa, uusia suojelualueita perustettaessa, niitä hoidettaessa sekä monita-voitteisen metsienhoidon keinoja kehitettäessä mahdollisten konfliktien ehkäisemiseksi ja uusien hyvien keinojen, ratkaisujen ja käytäntöjen löytämiseksi.

Hankkeessa on selvitetty metsänomistajien ja metsäammattilaisten sekä muiden monimuotoi-suuden turvaamisen kannalta keskeisten toimijoiden näkemyksiä monimuotoisuuden turvaamisesta ja sen kehittämisestä. Lisäksi hankkeessa on kehitetty menetelmää, jolla luonnonsuojelubiologista

tietoa ja metsänomistajien näkemyksiä voidaan yhdistää paikkatietopohjaisessa analyysissä. Ideana on näin kehittää tilarajat ylittäviä monimuotoisuuden turvaamisen mahdollisuuksia. Analyysissä testattiin, miten luonnonarvojen kannalta paras maisematason suojeluratkaisu muuttuu, kun analyysiin yhdistetään tietoa maanomistajien suojeluhaluudesta. Lisäksi tarkasteltiin vuorovaikutteisten menetelmien mahdollisuuksia parantaa suojelun hyväksyttävyyttä ja vaikuttavuutta. Hankkeen tuloksista viestittiin vuorovaikutteisoin keinoin, mm. retkeilyin. Lisäksi hankkeessa kehitettiin ja pilotoitiin koulutusmallia metsäammattilaisten monimuotoisuusneuvonnan tueksi.

Lisätietoa: <http://www.syke.fi/hankkeet/vuorovaikutteinenMETSOneuvonta>

Marcus Walsh (Metsäpalveluyritys Innofor Oy) esittelemässä eri-ikäiskasvatusta metsäretkeilyllä Bosgårdin luomutilalla Porvoossa syksyllä 2016. Kuva: Kimmo Syrjänen

5. METSO-viestintä

Metsonpolku.fi-sivusto on METSO-ohjelman keskeinen viestintäkanava. Sivusto on täysin uudistettu ja uudet sivut julkaistiin alkuvuodesta 2016 (kuva 8). Sivusto skaalautuu nyt päätelaitteen mukaan ja palvelee näin ollen paremmin myös mobiilikäyttäjiä. Metsonpolku tarjoaa sisältöä niin metsäomistajille, METSO:n parissa työskenteleville asiantuntijoille ja kaikille aiheesta kiinnostuneille. Sivustolla on ajankohtaisia METSO-uutisia ja -tiedotteita, perustietoa ohjelmasta, esittelyt ohjelmaan soveltuvista elinympäristöistä ja tärkeänä työkaluna alueellisesti kohdistettuja yhteydenottolomakkeita METSO-suojelusta kiinnostuneille metsänomistajille. Sivuilta löytyy myös kuvauksia METSO-ohjelmalla suojeluista alueista sekä metsänomistajien kertomuksia suojelupäätöksen syntymisestä. Sivuston keskeisin tieto on tarjolla myös ruotsiksi ja englanniksi.

Sivuston jatkuvaa ylläpitoa varten annettiin vuonna 2016 koulutusta METSO:n viestintää eri organisaatioissa toteuttaville henkilöille. Tavoitteena on, että sivustoa pidetään jatkuvasti ajan tasalla ja sen sisältöä kehitetään.

Kuva 8. Osa uudistetun metsonpolku.fi-sivuston aloitussivusta.

METSO:n facebook-sivustolla ”1001 tapaa tykätä metsästä” oli toukokuussa 2017 jo yli 3 400 tykkääjää. Facebook-sivustolla esitellään ajankohtaisia METSO-uutisia sekä muita metsien monimuotoisuuden turvaamiseen liittyviä tapahtumia.

METSO-ohjelman valintaperusteet päivitettiin vuonna 2015 ja niitä koskeva julkaisu valmistui alkuvuonna 2016 (Syrjänen ym. 2016). Julkaisu löytyy metsonpolku.fi-sivustolta sekä valtioneuvoston julkaisuarkistosta: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/74890>. Samalla metsonpolku.fi -sivustolle päivitettiin METSO-elinympäristöjen kuvaukset uusittujen valintaperusteiden mukaisiksi.

Myös METSO:n valintaperusteista yleistajuisesti kertova *METSO-ohjelmaan sopivat kohteet* -esite päivitettiin vuonna 2016. Uusittu esite löytyy metsonpolku-sivustolta suomeksi ja ruotsiksi ja painettuja esitteitä voi tilata ympäristöministeriön, maa- ja metsätalousministeriön tai ELY-keskuksen viestintäyksiköistä. <http://www.metsonpolku.fi/fi-FI/Aineistot/Esitteet>

Ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö tiedottivat vuoden 2016 alussa METSON etenemisistä ja tuloksista. Muita METSON tiimoilta vuoden 2016 aikana viestittyjä asioita olivat mm. ohjelman uusitut valintaperusteet, METSON eteneminen kunnissa ja seurakunnissa, Metsän salainen elämä -kirjan valinta vuoden luontokirjaksi sekä metsien luonnonsuojelullista arvoa osoittavien Zonation-tulosten käyttö METSON toteutuksen tukena. ELY-keskukset ovat tehneet myös alueellista METSO-viestintää mm. ohjelman tuloksista. <http://www.metsonpolku.fi/fi-FI/Ajankohtaista>

METSON rahoituksen ja jatkuvuuden puolesta tehtiin kaksi laajapohjaista vetoamusta vuoden 2016 aikana. Maaliskuussa laaja joukko metsä- ja ympäristöalan toimijoita vetosi METSON puolesta esittäen METSO-ohjelman toteuttamisen rahoituksen vahvistamista hallituksen kehysriihessä. Marraskuussa metsänomistajien, metsäteollisuuden ja luonnonsuojelun etujärjestöt vetosivat edelleen hallitukseen METSO-ohjelman rahoituksen pikaiseksi vahvistamiseksi. Vetoamuksessa todettiin ohjelman erittäin suuri merkitys sekä ympäristölle että suomalaisen biotalouden kestävyydelle.

<http://www.smy.fi/artikkeli/vetoamus-ministeri-tiilikaiselle-metso-ohjelman-rahoituksen-vahvistamisesta/>

<https://www.metsateollisuus.fi/tiedotteet/metso-ohjelman-rahoitusta-vahvistettava-viipymatta/>

Vetoaminen METSON puolesta tuotti myös tulosta. Eduskunta päätti myöntää METSO-toimintaohjelmalle kahden miljoonan euron lisärahoituksen vuodelle 2017 ympäristöministeriön hallinnonalan METSO-toteutukseen eli käytännössä ELY-keskusten toteuttamaan maanhankintaan ja kohteiden suojeluun. Lisäksi hallitus myönsi puolivälitarkastelussa huhtikuussa 2017 viiden miljoonan euron vuotuisen lisärahoituksen METSO-ohjelmalle.

METSO-ohjelmalla on viestintää suunnitteleva ja edistävä viestintäryhmä, jonka puheenjohtajana toimii viestintäasiantuntija Jussi Palmén ympäristöministeriöstä ja sihteerinä tiedottaja Iina Bister maa- ja metsätalousministeriöstä. Ryhmä ottaa vastaan ideoita ja kommentteja METSO-viestinnän kehitystarpeista.

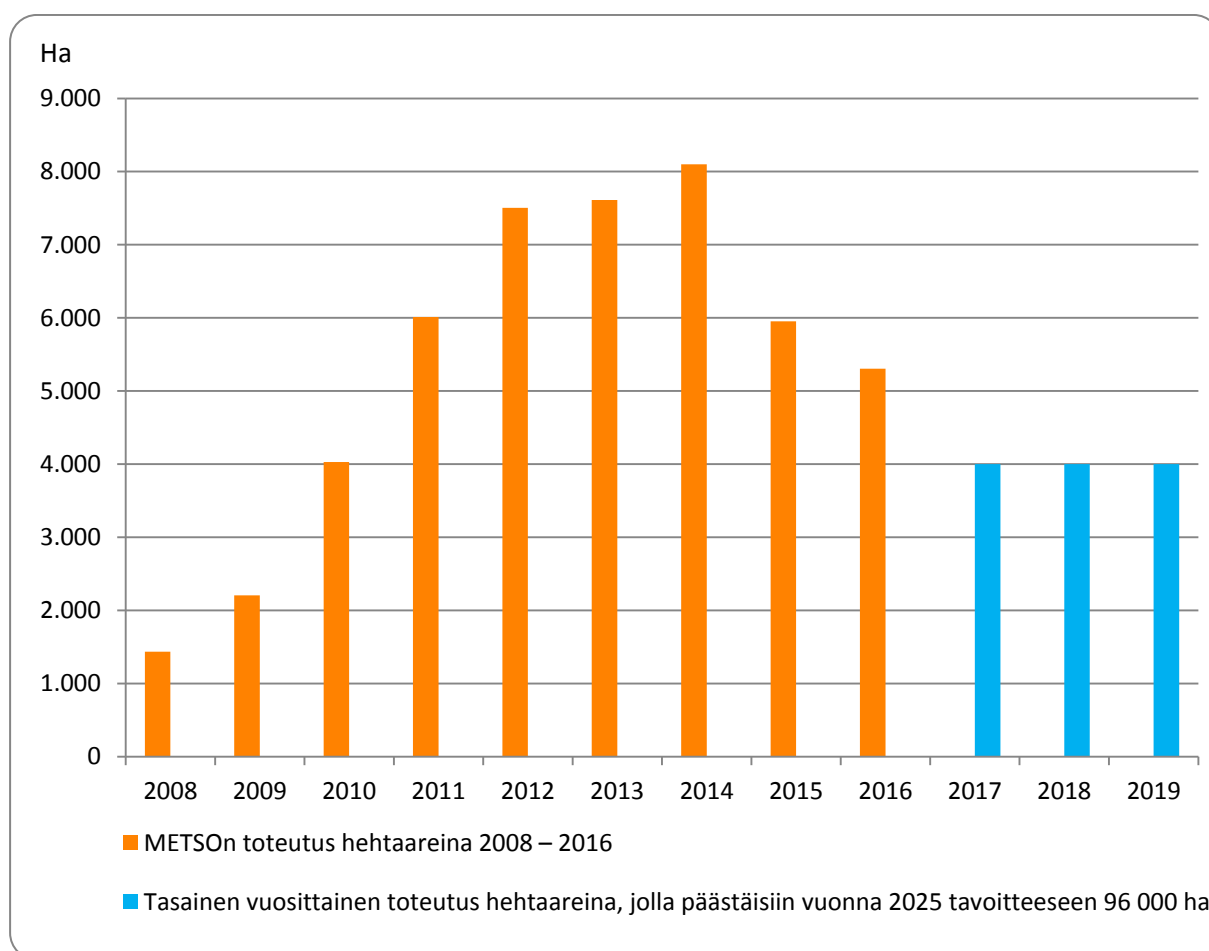

Kruunuhaarakas, *Clavicornora pyxidata*, on vaateliias kookkaita haapamaapuita suosiva sieni. Sipoo, Rörstrandin vanha metsä. Kuva: Reijo Penttilä.

6. METSO vuonna 2017

Eduskunnan vuodelle 2017 myöntämä kahden miljoonan euron lisärahoitus ja säästyneet siirtyvät määrärahat sekä hallituksen puolivälitarkastelussa huhtikuussa 2017 myöntämä kolmen miljoonan euron vuotuinen lisärahoitus parantavat ELY-keskusten käytettävissä olevaa METSO-rahoitusta. Vuonna 2017 ELY-keskuksilla on käytettävissä METSO-korvauksiin ja hankintoihin arviolta noin 18 miljoonaa euroa ja tavoitteena on suojella 3 400 hehtaaria metsää. Vuosina 2018–2019 METSOon on käytettävissä arviolta 15–17 miljoonaa euroa vuosittain. Ympäristöministeriön hallinnonalan kokonaistavoitteeseen (96 000 hehtaaria vuoteen 2025 mennessä) päästään, jos vuosittainen toteutus on noin 4 000 ha (kuva 9).

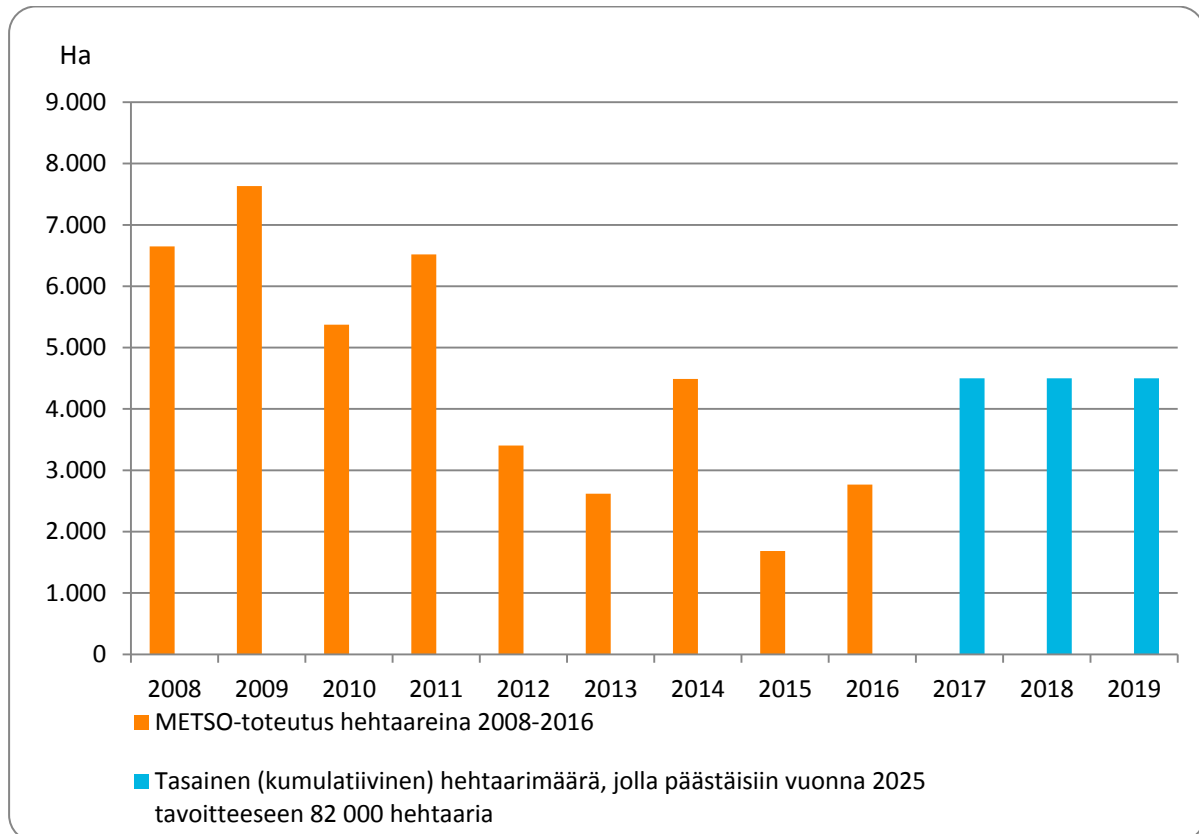
Ympäristöministeriössä tarkennetaan elinympäristö- ja ELY-keskuskohtaisia toteutuksen pinta-alatavoitteita. Samoin ns. METSO-kohteiden välityssopimus päivitetään. Loppuvuodesta 2017 ympäristöministeriö käynnistää METSO-ohjelman väliarvioinnin.

Kuva 9. METSO-ohjelman toteutuspinta-ala ELY-keskuksissa vuosina 2008–2016 ja tavoitepinta-ala vuosille 2017–2019. Siniset pylväät osoittavat tasaisen hehtaarimäärän (4 000 ha/vuosi ajalla 2017–2025), jolla saavutettaisiin valtioneuvoston METSO-ohjelmalle asettama uusien suojelalueiden tavoitepinta-ala 96 000 hehtaaria vuonna 2025.

Suomen metsäkeskuksella on käytössä vuonna 2017 ympäristötukeen ja luonnonhoitoon 4,6 miljoonaa euroa, josta 3,1 miljoonaa euroa on ympäristötukeen ja 1,5 miljoonaa euroa luonnonhoitoon. Tässä on mukana 1,6 miljoonaa euroa vuodelta 2016 siirtynyttä määrärahaa. Suomen metsäkeskuksen tavoitteena on solmia ympäristötukisopimuksia sekä toteuttaa luonnonhoitoa vuonna 2017 yhteensä noin 3 000 hehtaarella. Hallituksen puolivälitarkastelussa huhtikuussa 2017 myöntämä kahden

miljoonan euron vuotuinen lisärahoitus parantaa Suomen metsäkeskuksen käytettävissä olevaa METSO-toteutusrahoitusta. Vuosina 2018–2019 Suomen metsäkeskuksen käytettävissä tulee olemaan noin viisi miljoonaa euroa vuosittain METSO-ohjelman toteutukseen. Ympäristötukisopimusten ja luonnonhoitohankkeiden toteutuksen vuoden 2016 hehtaarikohtaisilla keskihinnoina laskettuna noin 4 500 hehtaarin vuosittainen toteutus, jolla päästäisiin vuonna 2025 tavoitteeseen 82 000 hehtaaria, vaatisi rahoitusta noin 6,7 milj. €/vuosi. Laskelma sisältää luonnonhoitohankkeista pelkästään elinympäristöhankkeet, ei muita luonnonhoitohanketyyppejä kuten esim. vesiensuojeluhankkeita.

Kuva 10. METSO-ohjelman toteutuspinta-ala Suomen metsäkeskuksessa vuosina 2008–2016 (sisältää ympäristötukisopimukset ja luonnonhoitohankkeiden toteutuksen). Siniset pylväät osoittavat tasaisen vuosittaisen hehtaari määrän (noin 4 500 ha/vuosi ajalla 2017–2025), jolla saavutettaisiin valtioneuvoston ympäristöuudelle ja luonnonhoitohankkeille METSO-ohjelmassa asettama tavoitepinta-ala 82 000 hehtaaria vuoteen 2025 mennessä. Vuosilaskelma 2017–2025 on kumulatiivinen, eikä ota huomioon kuinka suuri osuus kumulatiivisesta kertymästä on kulloinkin voimassaolevia sopimuksia.

Metsähallituksessa laaditaan vuonna 2017 Metsähallitus Metsätalous Oy:tä koskeva luonnon- ja vesienhoidon suunnitelma, jossa listataan erilaisia luonnon- ja vesienhoitotöitä sekä hahmotellaan niiden priorisointia ja toteutustapoja. Myös Metsähallituksen ympäristöoppaan päivitys käynnistyy. Päivitetyt oppaan on tarkoitus olla käytössä vuoden 2018 alkupuolella. Metsähallituksen luontopalvelut hyödyntää elinympäristöjen ja luontotyyppien ennallistamisen Zonation-analyysien tuloksia suojelualueverkoston hoidossa ympäristöministeriön tulostarkastuksen mukaisesti.

MetZo II -hankkeessa metsäisten elinympäristöjen Zonation-analyysien tuloksia hyödynnetään edelleen METSO-ohjelman kohdentamisessa ja markkinoinnissa Suomen metsäkeskuksessa ja ELY-keskuksissa. Jatkossa myös maakuntakaavoittajien ja vihreän infrastruktuurin suunnittelun parissa työskentelevien tahojen on mahdollista saada tulostarkastukset käyttöönsä ja analyyseistä saatu hyöty jalkautuu näin aiempaa laajemmalle. Suo- ja metsäelinympäristöjen suojeluarvojen yhdistettyjen Zonation-analyysien tekemistä jatketaan. Suomen rajat ylittävät kytkeytyvyystarkastelut otetaan mukaan analyyseihin. Vesistöjen mukaanottoa analyyseihin valmistellaan.

Vuonna 2016 julkaistuista uusituista METSO-ohjelman luonnontieteellisistä valintaperusteista vuosille 2016–2025 ei ole toistaiseksi järjestetty valtakunnallisesti koulutustilaisuuksia, mutta ELY-keskukset, Suomen metsäkeskus ja Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK r.y. ovat järjestäneet yhdessä muutamia alueellisia tilaisuuksia keväällä 2017. Esimerkiksi Etelä-Pohjanmaalla ja Pirkanmaalla METSO:n valintaperusteista on järjestetty koulutustilaisuuksia kohteita välittävälle metsäammattilaisille. Myös Suomen metsäkeskus on pitänyt uusituista valintaperusteista koulutuskierron omille asiantuntijoilleen. METSO-koulutustilaisuudet ovat olleet suosittuja ja niille on selvästi tarvetta.

Vuonna 2017 käynnissä on neljä METSO-yhteistoimintaverkostoa ja kolme uutta valtakunnallista luonnonhoidon kehittämishanketta. Uusissa luonnonhoidon kehittämishankkeissa turvataan ja hoidetaan talousmetsälehtojen ja suojelulehtojen kokonaisuuksia, tunnistetaan metsäkanalinnuille sopivia elinympäristöjä metsävaratiedoista ja selvitetään erilaisten suojavyöhykehakkuiden vaikutuksia arvokkaiden luontokohteiden ominaispiirteisiin ja lajistoon.

Putte-tutkimusohjelma on päättynyt, mutta osa hankkeista on saanut pienen jatkorahoituksen vuodelle 2017. Luken METSO-tutkimushankkeet jatkuvat.

Vuonna 2017 viestinnällä tuetaan erityisesti METSO-ohjelman toteutumista Etelä-Suomen painopistealueilla. METSO-viestintäryhmä tukee kampanjan toteutumista ennen kaikkea tuottamalla sisältöä, kuten esimerkiksi metsänomistajatarinoita ja yleistietoa painopistealueista, omiin julkaisukanaviinsa (metsonpolku.fi, Facebook, organisaatioiden omat kanavat) ja tarjoamalla aihioita alueiden paikallismedioille. Myös päättyviä luonnonhoitohankkeita ja Luonnonvarakeskuksen tekemää METSO-ohjelmaa koskevaa selvitystä (esitelmä Koskela, T. 2016 <http://www.slideshare.net/LukeFinland/presentations>) hyödynnetään viestinnän suunnittelussa. Vuonna 2017 metsonpolku.fi-sivuston kehittämistä jatketaan METSO-viestintäryhmässä tunnistettujen kehittämistarpeiden pohjalta.

7. Viitteet

- Hallanaro, E.-L., Kuusela, S., Juslén, A. & Ryttäri, T. (toim.) 2016. Metsän salainen elämä. Gaudeamus. 395 s.
- Hohti, J. 2016. METSO-ohjelman laadun arviointi ja vapaaehtoisen luonnonsuojelun ekologiset vaikutukset suojelualueverkostoon. Pro Gradu -tutkielma. Bio- ja ympäristötieteiden laitos. Jyväskylän yliopisto. 46 s. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/49247/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201604041995.pdf?sequence=1>
- Kestävän metsätalouden määräaikainen rahoituslaki. 23.1.2015/34. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150034>
- Koskela, T., Kuusela, S., Syrjänen, K. & Anttila, S. (toim.) 2016. METSO-tilannekatsaus 2015. Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma 2008–2025. Luonnonvara- ja Biotalous tutkimus 20/2016. 26 s. Luonnonvarakeskus. Saatavissa: https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/534118/luke-luobio_20_2016.pdf?sequence=1
- Kuusela S., Anttila S., Halme P. & Juslén A. (2017). Tutkimus tehostaa suojelutoimia: yhteenveto Puutteellisesti tunnettujen ja uhanalaisten metsälajien tutkimusohjelman vaikuttavuudesta. Metsätieteen aikakauskirja vuosikerta 2017 artikkeli id 6987. Saatavissa: <https://doi.org/10.14214/ma.6987>
- Luonnonsuojelulaki. 20.12.1996/1096. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19961096?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=luonnonsuojelulaki>
- Matila, A., Arnkil, N. ja Saaristo, L. 2016. Luontomatkailu, hyvinvointi ja METSO. Tapion raportteja nro 15. Saatavissa: <https://www.metsakeskus.fi/sites/default/files/metso-hyvinvointipolku-valmis-nettiin.pdf>
- Metsien suojelualue- ja METSO-tilastoinnin työryhmä METI. Suunnitelma metsien suojelualue- ja METSO-tilastoinnin kehittämiseksi. Maa- ja metsätalousministeriön työryhmämuistio 2015:2. Helsinki. MMM. 58 s. ISBN 978-952-453-913-5 Saatavissa: <http://mmm.fi/documents/1410837/1722412/MMM-TRM-2015-2/9a56016b-8b6e-486e-b719-7552136a8d89>
- Metsien suojelun luokittelun ja tilastoinnin yhtenäistämisyhmä (SUTI) 2002. Työryhmämuistio. MMM. 2002:15. 77 s. Saatavissa: http://www.hare.vn.fi/upload/Julkaisut/6330/2168_tr2002_15.pdf
- Päivinen, J., Björkqvist, N., Karvonen, L., Kaukonen, M., Korhonen, K.-M., Kuokkanen, P., Lehtonen, H. & Tolonen, A. (toim.) 2011. Metsähallituksen metsätalouden ympäristöopas. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 67. 215 s. Saatavissa: <http://julkaisut.metsa.fi/assets/pdf/mt/ymparistoopas2011.pdf>
- Roström, H. 2017. Metsäisten elinympäristöjen suojeluarvot – valtakunnallinen ja alueellinen ver-tailu. Maantieteen pro gradu –tutkielma. Turun yliopiston maantieteen ja geologian laitos. 53 s.
- Saaristo, L., Seppälä, M., Vesanto, T. & Ruutiainen, J. 2017. Talousmetsien luonnonhoidon tehokkaat ratkaisut. Tapion julkaisuja. 44 s. Saatavissa: <https://www.metsakeskus.fi/sites/default/files/monimetsa-talouismetsien-luonnonhoidon-tehokkaat-ratkaisut.pdf>
- Syrjänen, K., Hakalisto, S., Mikkola, J., Musta, I., Nissinen, M., Savolainen, R., Seppälä, J., Seppälä, M., Siitonen, J. & Valkeapää, A. 2016. Monimuotoisuudelle arvokkaiden metsäympäristöjen tunnistaminen. METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet 2016–2025. Ympäristöministeriön raportteja 17/2016. 75 s. Saatavissa: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/74890>
- Valtioneuvoston periaatepäätös Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman jatkamisesta 2014–2025. Valtioneuvosto. 18 s. <http://www.ym.fi/download/noname/%7BE4BA4C28-3815-4E62-87B5-AF9226CF749C%7D/100323>

8. Liite

Liite 1. Vuosien 2016–2020 luonnonhoidon suunnitelmat: Alueittain Kemeran ympäristötuki- ja luonnonhoitohankkeiden ja ympäristötukien määrä (kpl).

Hanketyyppi	LS	PI	EKP	UU ⁽²⁾	HÄ	PO ⁽³⁾	KAS	ES	KS	PS	PK	KA	PP ^(1,4)	LA ⁽⁴⁾	Yhteensä
Usean tilan alueelle ulottuvien elinympäristöjen kunnostustyöt sekä metsä- ja suoelinympäristöjen ennallistaminen	3	5	2	1	6		2	3	3	5	5	3	2	2	42
Metsäojituksista aiheutuneiden vesistöhaittojen estäminen tai korjaaminen	2	6	10	3	5		7	6	3	5	5	7	30	9	98
Metsien monimuotoisuutta edistävä kulutus	1	1		1			1	1	1	1	1	5	5	5	23
Vieraskasvilajien hävittäminen ja leviämisen estäminen		1		1					1	1	1				4
Muut yllä olevissa kohdissa tarkoitettuja hankkeita vastaavat metsäluonnonhoitoa sekä maisema-, kulttuuri- ja virkistysarvoja korostavat hankkeet	1	2	2	2			2	2	1	1	1				14
KEMERA LUONNONHOITO-HANKKEET YHTEENSÄ, kpl	7	14	14	8	11		12	12	8	13	13	15	37	16	180
Ympäristötukien laadinta, kpl	200	250	200	250	250	³⁾	250	450	250	350	300	200	1366	484	4800

LS = Lounais-Suomi, PI = Pirkanmaa, EKP = Etelä- ja Keski-Pirkanmaa, UU = Uusimaa, HÄ = Häme, PO = Pohjanmaa, KAS = Kaakkois-Suomi, ES = Etelä-Savo, KS = Keski-Suomi, PS = Pohjois-Savo, PK = Pohjois-Karjala, KA = Kainuu, PP = Pohjois-Pirkanmaa, LA = Lappi.

¹⁾ PP (Pohjois-Pirkanmaa) alueelta on ilmoitettu vain budjetti. Luonnonhoitohankkeiden kappalemäärät on saatu taulukkoon laskemalla Lapin maakunnan yksikkökustannusten perusteella.

²⁾ Uudeltamaalta on ympäristötukihankkeista ilmoitettu vain budjetti, joka on samansuuruinen kuin Pirkanmaalla, josta on ilmoitettu kappalemäärä 250.

³⁾ Pohjanmaalla on tehty suunnitelmasta sanallinen kuvaus, hankkeiden kappalemääriä ei ole ilmoitettu.

⁴⁾ Pohjois-Pirkanmaalla ja Lapissa on suunnitelmassa kerrottu ympäristötukihankkeista vain budjetti. Kappalemäärät on saatu taulukkoon jakamalla budjetin summa vuosina 2006–2010 tehtyjen uusien ympäristötukisopimusten sopimuskohtaisella keskihinnalla.

luke.fi

Luonnonvarakeskus
Latokartanonkaari 9
00790 Helsinki
puh. 029 532 6000